waddenfonds

KOPIE

Aan de Provinciale staten van Fryslân,
Groningen en Noord-Holland

Leeuwarden, 3 maart 2017

Betreft: Toezending conceptbegroting 2018 en ontwerp jaarstukken 2016 Waddenfonds
Kenmerk: 01402147 / CB

Geachte Statenleden,

Bijgevoegd treft u de concept begroting 2018 en de ontwerp Jaarstukken 2016 (ter kennisname) van het Waddenfonds aan.

Op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen stelt het Algemeen Bestuur de begroting van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds vast. Alvorens dit te doen dienen de Staten van de deelnemende provincies in de gelegenheid te worden gesteld hun zienswijze over de conceptbegroting kenbaar te maken.

In de toelichting op de begroting wordt in paragraaf 3.2 onder meer ingegaan op de verdeling van de inzet van middelen. Daarbij wordt dezelfde indicatie gehanteerd als in de vastgestelde begroting 2017, namelijk dat één derde van de voor subsidies bestemde middelen beschikbaar is voor reguliere openstellingen en twee derde kan worden aangewend voor majeure projecten. Deze verhouding kan worden aangepast indien dat wenselijk wordt geacht.

Wij verzoeken u om uiterlijk 27 mei 2017 uw zienswijze op de concept begroting Waddenfonds 2018, aan ons kenbaar te maken zodat het Algemeen Bestuur in zijn vergadering van 30 juni 2017 de begroting 2018 definitief kan vaststellen.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter

H. Staghouwer,

Wnd. Secretaris Waddenfonds

D. Hamhuis

Ruiterskwartier 121a
8911 BS Leeuwarden
T (058) 233 90 20

info@waddenfonds.nl
www.waddenfonds.nl

Ons kenmerk: 01402147

waddenfonds

CONCEPT Begroting Waddenfonds 2018

Dagelijks Bestuur 3 maart 2017

waddenfonds

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 5

2 INRICHTING GR WADDENFONDS 7

2.1 GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING 7
2.2 SAMENSTELLING BESTUUR EN ORGANISATIE 7

3 PROGRAMMA'S 8

3.1 INLEIDING 8
3.2 ALGEMENE FINANCIËLE EN BELEIDSMATIGE KADERS 9

4 FINANCIËN 11

5 PARAGRAFEN 13

5.1 INLEIDING 13
5.2 BEDRIJFSVOERING (UITVOERINGSORGANISATIE INCLUSIEF BEHEERFUNCTIES) 13
5.3 FINANCIERING 13
5.4 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING 14
5.5 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN 17
5.6 GRONDBELEID 17
5.7 LOKALE HEFFINGEN 17
5.8 VERBONDEN PARTIJEN 17

6 FINANCIËLE BEGROTING. 18

6.1 RECAPITULATIE PROGRAMMABEGROTING EN MEERJARENPERSPECTIEF 18
6.2 TOELICHTING BEGROTING 2018 19
6.2.1 BEGROTINGSPROGRAMMA SUBSIDIETHEMA'S EN -PROGRAMMA'S 19
6.2.2 BEGROTINGSPROGRAMMA BEDRIJFSVOERING 20
6.2.3 BEGROTINGSPROGRAMMA ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN 21
6.2.4 RESULTAATBESTEMMING 21
6.3 2019 EN VERDER 21

1 Inleiding

Het dagelijks bestuur biedt u hierbij de conceptbegroting 2018 van het Waddenfonds aan.

Het Waddenfonds geeft uitvoering aan een gedecentraliseerde taak van de rijksoverheid. Deze taak is aan de drie Waddenprovincies gezamenlijk overgedragen per 1 januari 2012. Eén en ander is vastgelegd in het Bestuursakkoord van 14 september 2011. Met de decentralisatie hebben de drie Waddenprovincies een belangrijk instrument in handen voor het in stand houden en ontwikkelen van het Waddengebied.

In mei 2012 hebben de Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland besloten tot het instellen van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds in de vorm van een openbaar lichaam. Op 9 juni 2012 heeft daartoe de constituerende vergadering plaatsgevonden te Texel.

Het jaar 2012 heeft in het teken gestaan van de opbouw van de organisatie. Met de overdracht van de middelen door de provincie Fryslân aan het Waddenfonds per 1 oktober 2012 is het Waddenfonds ook daadwerkelijk als zelfstandige organisatie van start gegaan. Vanaf oktober 2012 en in 2013 heeft het Waddenfonds subsidies verstrekt op basis van het Pionierprogramma 2012-2013.

In 2014 is het nieuwe Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017 door Provinciale Staten van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen vastgesteld en daarna in werking getreden. Op basis van het Uitvoeringsplan heeft het algemeen bestuur van het Waddenfonds op 30 juni 2014 het Jaarprogramma 2014-2015 vastgesteld en op 26 november 2015 het Jaarprogramma 2016 vastgesteld.
Voor 2017 is (nog) geen programma vastgesteld. Dit hangt samen met de vaststelling van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026. Naar aanleiding hiervan zal het algemeen bestuur eerst het ontwerp-Uitvoeringskader Waddenfonds ter vaststelling aan Provinciale Staten voorleggen. Binnen dat kader kan het algemeen bestuur daarna het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds vaststellen.
Het concept-Uitvoeringskader WF wordt in maart aan het algemeen bestuur voorgelegd. In het Uitvoeringskader Waddenfonds zal enerzijds de inzet van het Waddenfonds voor de majeure opgaven worden bepaald en anderzijds de aanpak met de thematische openstellingen.

Bij het opstellen van de begroting 2018 wordt de – in de Wet gemeenschappelijke regeling en in de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds – voorgeschreven cyclus gevolgd en is vaststelling voor de zomer van 2017 voorzien. Om de hierboven aangegeven redenen hebben de kaders in deze Begroting een globaal karakter. Wel is in deze begroting 2018 een onderverdeling in programma's opgenomen. Daarnaast zal deze begroting een nadere specificatie bevatten van de besluiten die het algemeen bestuur in juni 2016 heeft genomen, besluiten die een meerjarige doorwerking kennen.

Nieuwe c.q. aangepaste regelingen en instrumenten

Door de Provinciale Staten van de Waddenprovincies zijn in 2015 aanpassingen in de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds vastgesteld. De aanpassing van de Regeling vloeit voort uit het feit dat de Wet Gemeenschappelijke Regelingen per 1 januari 2015 gewijzigd is. In het verlengde hiervan heeft het algemeen bestuur Waddenfonds de financiële verordening aangepast. Tevens heeft het algemeen bestuur in de Nota toelichting begroting de procedurele kaders vastgelegd voor de uitvoering van de begroting door het dagelijks bestuur.

Andere wijzigingen c.q. nieuwe regelingen hebben te maken met de introductie van nieuwe instrumenten bij het Waddenfonds. In 2014 heeft het algemeen bestuur het principebesluit genomen om voor openstellingen voor subsidieaanvragen naast het zogenaamde 'molenaar'-principe (beoordeling op volgorde van ontvangst), ook het tender-principe te gaan hanteren.

In de begroting 2016 is geïntroduceerd dat het Waddenfonds een deel van de jaarlijkse rijksdotaties kan inzetten voor majeure projecten ('grote stenen'). Subsidies aan majeure projecten kunnen grote bedragen betreffen. In de financiële verordening is de basis gelegd om voor dergelijke projecten meerjarig begrotingsmiddelen te reserveren. Inmiddels is door provinciale staten van Groningen, Fryslân en Noord Holland het Investeringskader vastgesteld. Dit kader bevat een zestal grote opgaven die met majeure, meerjarige projecten moeten worden ingevuld.

Consequentie van het meerjarig reserveren van middelen in begrotingen is dat dit doorwerkt in volgende begrotingsjaren, terwijl in de jaarcyclus elk jaar de begroting voor het daaropvolgende jaar voor zienswijze aan provinciale staten wordt voorgelegd en door het algemeen bestuur vastgesteld. Zoals hiervoor is aangegeven heeft het algemeen bestuur van het Waddenfonds in de zomer van 2016, vanwege het Investeringskader, voor enkele projecten een meerjarige reservering in (de meerjarenraming van) begrotingswijzigingen vastgelegd. In de meerjarenraming van deze begroting 2018 ziet u deze projecten en de financiële meerjarige doorwerking opgenomen.

2 Inrichting GR Waddenfonds

2.1 Gemeenschappelijke Regeling

Mei 2012 heeft de besluitvorming plaatsgevonden over het treffen van de gemeenschappelijke regeling in Provinciale Staten.

Daarbij hebben de volgende overwegingen een rol gespeeld:

- *het Kabinet heeft besloten het Waddenfonds te decentraliseren naar de Waddenprovincies;*
- *ten behoeve van deze decentralisatie het Rijk en de Waddenprovincies op 14 september 2011 het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds hebben ondertekend;*
- *met deze decentralisatie het beheer over het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds een autonome taak van de Waddenprovincies is;*
- *in voormeld Bestuursakkoord is opgenomen dat de Waddenprovincies zorg dragen voor een professionele uitvoeringsorganisatie voor het beheer van het Waddenfonds en in gezamenlijkheid beschikken over de gelden van dit fonds.*

Na de constituerende vergadering van 9 juni 2012 is opdracht gegeven voor de aanstelling van de onafhankelijke kwaliteitscommissie en de werving van de directeur Waddenfonds. De directeur Waddenfonds is per 1 december 2012 begonnen.
Naar aanleiding van de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is door de Waddenprovincies in november 2015 de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds gewijzigd.

2.2 Samenstelling Bestuur en organisatie

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds bestaat uit drie leden (van elke waddenprovincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft).

Het algemeen bestuur bestaat uit negen leden. Naast de drie portefeuille houdende gedeputeerden, zijn van elke waddenprovincie twee statenleden aangesteld. Voor elk van de bestuursleden zijn plaatsvervangers aangesteld.

Ter ondersteuning van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur is een kleine, professionele organisatie ingericht. Het betreft de functies secretaris/directeur, plaatsvervangend directeur/controller, programmamanager, programmaregisseur en juridisch-financiële en administratief-secretariële ondersteuning. De toetsing van aanvragen aan de verordening en het beheer van toegekende subsidies is uitbesteed aan een beheerorganisatie.

3 Programma's

3.1 Inleiding

De hoofddoelstellingen van het Waddenfonds zijn:

- Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied;
- Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
- Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;
- Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.

In het Bestuursakkoord is bepaald dat de vier hoofddoelstellingen nevengeschikt zijn. Het Waddenfonds zet zich in voor een samenhangende ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden, duurzame economische ontwikkeling, verduurzaming van de energiehuishouding en een duurzame kennishuishouding van het Waddengebied. Tevens is bepaald dat de middelen uit het Waddenfonds op programmatische wijze zullen worden ingezet.

In het voorjaar 2014 hebben de Provinciale Staten van de Waddenprovincies het Uitvoeringsplan 2014-2017 vastgesteld.

Als bouwstenen voor de programmering is de volgende thema-indeling gehanteerd:

- **Hoofdgroep: Ecologie en omgevingskwaliteit:**
  - Natuur
  - Water
  - Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling
- **Hoofdgroep: Duurzame economische ontwikkeling:**
  - Duurzame recreatie en toerisme
  - Verduurzaming energiehuishouding
  - Duurzame havens
  - Duurzame visserij
  - Duurzame agrarische sector

Met deze thema's wordt tevens invulling gegeven aan de hoofddoelstelling 'verminderen/wegnemen externe bedreigingen natuurlijke rijkdom Waddenzee'.
Met een budgetsubsidie aan de Waddenacademie wordt invulling gegeven aan de hoofddoelstelling 'ontwikkelen duurzame kennishuishouding Waddengebied'.
Daarnaast is er een budget voor Lokale Innovaties.

Binnen het kader van het Uitvoeringsplan 2014-2017 stelt het algemeen bestuur jaarprogramma's vast. Zoals hierboven al is vermeld en toegelicht heeft het algemeen bestuur in november 2016 vooralsnog geen jaarprogramma 2017 vastgesteld, omdat (eerst) het Uitvoeringskader Waddenfonds in het voorjaar van 2017 aan de drie provinciale staten ter vaststelling wordt voorgelegd.

Op basis van de in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegde procedures en jaarlijkse raadpleging- en publicatietijdstippen moet de begroting eerder worden vastgesteld dan jaarprogramma's. Zo ook zal de Begroting 2018 eerder dan het Jaarprogramma 2017 worden vastgesteld. Daardoor is de begroting noodzakelijkerwijs globaal van karakter. Echter, in deze begroting is er een verfijning toegepast ten opzichte van eerdere begrotingen door niet meer met één begrotingsprogramma te werken met daarin opgenomen alle verwachte baten en lasten maar met drie begrotingsprogramma's. Daarnaast zijn expliciet de verleende begrotingssubsidies met haar meerjarige doorwerking opgenomen. De drie programma's die in deze begroting staan zijn:

- Subsidiethema's en -programma's,
- Bedrijfsvoering en
- Algemene Dekkingsmiddelen.

Deze drie programma's maken het enerzijds mogelijk om nadrukkelijker de bestemming van middelen af te bakenen. Anderzijds biedt het mogelijkheden om bevoegdheden tot het bestemmen van middelen, binnen het vastgelegde programma, over te dragen aan het dagelijks bestuur. De kaders hiervoor liggen vast in de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds, de Financiële Verordening en de Nota Toelichting Begroting en worden nader toegelicht in paragraaf 3.2.

Het algemeen bestuur kan in het nog vast te stellen Uitvoeringsprogramma inhoudelijke accenten stellen en tevens een onderverdeling aangeven binnen het begrotingsprogramma Subsidiethema's. Het is aan het dagelijks bestuur om – binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde uitvoeringsprogramma – subsidieplafonds en inschrijvingstermijnen voor de subsidiethema's vast te stellen.

3.2 Algemene financiële en beleidsmatige kaders

De per 1 januari 2015 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen schrijft in artikel 47b voor dat het dagelijks bestuur vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders voorlegt aan provinciale staten van de deelnemende provincies. Zodoende kan de Gemeenschappelijke regeling tijdig – voor behandeling van de voorjaars(kader)nota – bij de deelnemende provincies kenbaar maken of en hoe het werken van de GR de bijdragen van de deelnemers beïnvloedt. Bij de behandeling van de voorjaars(kader)nota kunnen de deelnemers op basis van deze informatie sturing geven aan hun bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling. Aangezien de GR Waddenfonds alleen en rechtstreeks wordt gefinancierd met rijksdotaties via het Provinciefonds zijn de beleidsmatige en financiële kaders van het WF niet van invloed op de begrotingen van de Waddenprovincies. De GR ontvangt jaarlijks van het Rijk haar dotatie en dat is het budget waarmee de GR werkt, de provincies dragen niet bij uit eigen middelen.

Het Waddenfonds benut deze paragraaf in de begrotingstoelichting om de relatie tussen de inhoudelijke en financiële inzet van het Waddenfonds toe te lichten, alsmede de bandbreedtes waarbinnen de GR de middelen inzet om uitvoering te geven aan de Waddenvisie ('Wadden van allure!') en het Investeringskader Waddengebied. Deze documenten kunnen worden betrokken bij de behandeling van de conceptbegroting voor zienswijze in Provinciale Staten.

Het Waddenfonds hanteert als vast uitgangspunt een gelijke verdeling van middelen uit het Waddenfonds aan het eind van de periode (t/m 2026) tussen duurzame economie en ecologie (de zogenaamde 50%-50% verdeling). De waddenprovincies hebben zich in artikel 3 van het Bestuursakkoord met de minister van IenM verplicht om deze verdeling in stand te houden na de decentralisatie van de middelen uit het Waddenfonds.

Uitvoeringskader Waddenfonds:
Als gevolg van de vaststelling van het Investeringskader Waddengebied door de Provinciale Staten van de Waddenprovincies is het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017 niet meer actueel.
Het dagelijks bestuur is gestart met de voorbereiding van het Uitvoeringskader Waddenfonds waarmee – voor zover dit het Waddenfonds betreft – PS de kaders stelt aan de inzet van het Waddenfonds voor de majeure opgaven van het Investeringskader en voor de thematische openstellingen. Het Uitvoeringskader Waddenfonds is hét inhoudelijke kader voor subsidieverlening door het Waddenfonds aan majeure projecten die uit het Investeringskader voortvloeien en voor thematische openstellingen van het fonds. De verdeling over duurzame economie en ecologie voor majeure projecten wordt ingekaderd door de indicatieve middelenverdeling zoals aangegeven in het investeringskader.

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds legt het ontwerp-uitvoeringskader Waddenfonds voor de komende periode op 31 maart 2017 aan het algemeen bestuur Waddenfonds voor. Voordien wordt de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds gevraagd daarover advies uit te brengen. Eveneens zal het Regiecollege Waddengebied worden gevraagd te adviseren.
Het algemeen bestuur draagt het ontwerp-Uitvoeringskader Waddenfonds ter vaststelling aan PS van de Waddenprovincies voor tegelijkertijd met de voordracht voor zienswijze van de conceptbegroting

2018 door het Dagelijks Bestuur Waddenfonds. Zoals te doen gebruikelijk, legt het bestuur Waddenfonds daarbij tevens aan PS ter kennisname ook de (ontwerp)Jaarrekening en -Jaarverslag van het voorgaande jaar voor opdat deze informatie kan worden betrokken bij de zienswijze-behandeling van de conceptbegroting. Provinciale Staten van de Waddenprovincies zijn daarmee in staat in de vergadering van mei 2017 een en ander in samenhang te beschouwen, het Uitvoeringskader Waddenfonds vast te stellen en te besluiten over het indienen van een zienswijze op de conceptbegroting.

Uitvoeringsprogramma Waddenfonds
Artikel 27 van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds regelt dat het algemeen bestuur periodiek het Uitvoeringsprogramma vaststelt. Daarmee geeft het algemeen bestuur richting aan de verdeling van de beschikbare budgetten over de thema's en geeft een beschrijving van de activiteiten die voor subsidiëring in aanmerking komen. Daarbij houdt het algemeen bestuur rekening met het Uitvoeringskader Waddenfonds. Derhalve ligt het in de rede om na vaststelling van het Uitvoeringskader Waddenfonds door Provinciale Staten in het voorjaar 2017 aan het algemeen bestuur het ontwerp-Uitvoeringsprogramma Waddenfonds voor te leggen. De eerste gelegenheid daartoe is in de AB-vergadering van 30 juni 2017.

In het Uitvoeringsprogramma Waddenfonds zal een directe koppeling worden gelegd tussen de voor de thema's gespecificeerde doelen en de hoofddoelen (gekoppeld aan duurzame economie en ecologie). Het dagelijks bestuur stuurt vervolgens met subsidieplafonds en vereisten voor de thema's in de jaarlijkse openstellingen, opdat aan het einde van de looptijd van het Waddenfonds de beoogde gelijke verdeling kan worden gerealiseerd. In de Jaarverslagen wordt gerapporteerd over de stand van zaken ten aanzien van dit uitgangspunt.

Voor Waddenfondsbijdragen aan majeure projecten als de inzet van het Waddenfonds bij thematische openstellingen vormt de subsidieverordening Waddenfonds het juridisch kader voor subsidieverlening.

De inhoudelijke kaders (Uitvoeringskader en Uitvoeringsprogramma Waddenfonds) en de budgettaire kaders van de begroting zijn bepalend voor de openstellingsbesluiten van het dagelijks bestuur. In de openstellingsbesluiten en met daarin gestelde subsidieplafonds worden de middelen verdeeld over de thema's en worden inhoudelijke vereisten en criteria gesteld. Tijdens openstellingsperioden kunnen subsidieaanvragen worden indienen. Het dagelijks bestuur toetst aanvragen aan de bepalingen van het openstellingsbesluit en de subsidieverordening en beslist over subsidieverlening tot het bereiken van het subsidieplafond. Het subsidieplafond is het sturingsinstrument waarmee overschrijding van de begroting wordt beheerst.

Naast de programmering (inhoudelijke sturing en sturing met middelen en qua verdeelwijze) met openstellingen voor de thema's bestaan (op basis van artikel 6 van het bestuursakkoord) er twee budgetten. Een budget is gericht op de hoofddoelstelling van het Waddenfonds t.a.v. de kennishuishouding. Het andere budget betreft Lokale Innovaties. Het budget kennishuishouding wordt ingezet ter financiering van de activiteiten van de Waddenacademie. Het budget lokale innovaties wordt ingezet om vernieuwende lokale initiatieven te stimuleren die bijdragen aan de vitaliteit van het Waddengebied.

De bepalingen in de openstellingsbesluiten zijn tevens gericht op stimulering van meervoudige doelrealisatie en op stimulering van samenwerking bij de uitvoering van gesubsidieerde projecten. In de openstellingsperioden is er een gelijk speelveld voor aanvragers. Per openstelling wordt bepaald of aanvragen worden behandeld op volgorde van indiening dan wel op basis van rangschikking naar de mate waarin aanvragen voldoen aan de gestelde subsidiecriteria (tender).

Transparant meerjarig begroten als gevolg van wijziging gemeenschappelijke regeling Waddenfonds
In 2015 hebben Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten naar aanleiding van de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr) de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds gewijzigd. Enerzijds zijn daarmee wettelijke bepalingen van de Wgr geïmplementeerd. Dit leidt er onder andere toe dat voor 15 april de concept-begroting voor zienswijze aan Provinciale Staten wordt voorgelegd gelijktijdig met de (ontwerp)Jaarrekening van het voorgaande jaar. Anderzijds is in de Gr Waddenfonds de basis gelegd voor het flexibeler en transparant inzetten van middelen. Als uitwerking

van de Gr Waddenfonds is daarbij door het algemeen bestuur de Financiële Verordening in 2015 vastgesteld waarin het mogelijk is gemaakt om met overloopbestemmingsreserves te werken waardoor subsidiebeschikkingen kunnen worden afgegeven in het volgende boekjaar die voortvloeien uit openstellingen uit het voorgaande boekjaar.
Daarnaast maakt de gewijzigde Gr Waddenfonds en de Financiële Verordening het mogelijk om resultaten uit het afgesloten boekjaar te plaatsen in de zogenaamde bestemmingsreserve voor majeure projecten. Middelen uit deze bestemmingsreserve kunnen worden aangewend voor majeure projecten als daartoe met een begrotingswijziging door het algemeen bestuur wordt besloten.

Deze instrumentele flexibilisering kan worden ingezet om majeure projecten met Waddenfondsmiddelen te kunnen (co)financieren op basis van het investeringskader dat door de deelnemende provincies is vastgesteld. Vanaf de begroting 2016 wordt als vuistregel aangehouden dat 1/3 deel van de jaarlijks te besteden rijksdotaties wordt ingezet voor openstellingen en 2/3 kan worden ingezet voor (meerjarige financiering van) majeure projecten. Veelal zal de uitvoering van majeure projecten een meerjarig karakter hebben. In de betreffende begrotingen worden de meerjarige financiële implicaties in beeld gebracht.

Het algemeen bestuur heeft naast de financiële verordening ook de Nota Toelichting Begroting vastgesteld. Deze nota vormt het procedurele kader voor het dagelijks bestuur in het omgaan met de begroting. Daarbij is tevens vastgelegd op welke wijze het dagelijks bestuur kan omgaan met de middelen die zijn geraamd in de drie begrotingsprogramma's.

Het bestuur van het Waddenfonds hanteert het uitgangspunt dat zo veel mogelijk middelen moeten worden ingezet voor het bereiken van de doelen van het Waddenfonds. Derhalve is er een maximum gesteld van 5% van de rijksdotaties voor de bedrijfsvoeringskosten.

Reeds vastgestelde majeure projecten
In de zomer van 2016 is besloten een aantal projecten te subsidiëren die budgettair een meerjarig beslag op de middelen 2018 en volgende jaren leggen. Het gaat om:
1) Vismigratierivier Afsluitdijk (deel 2) en
2) Vitale kustontwikkeling Eems Dollard

De effecten hiervan zijn in de schema's in hoofdstuk 6 verwerkt.

4 Financiën

De geschiedenis van het Waddenfonds is te verdelen in drie perioden. Tot 1 januari 2012 was het Rijk verantwoordelijk voor de uitvoering van het Waddenfonds. Tussen 1 januari 2012 en 30 september 2012 had de provincie Fryslân de verantwoordelijkheid voor de begeleiding van uitvoering/monitoring van de lopende projecten. Met ingang van 1 oktober 2012 is deze verantwoordelijkheid overgedragen aan de GR Waddenfonds. Vanaf 1 oktober 2012 werd de GR Waddenfonds verantwoordelijk voor zowel de lopende beschikkingen als de door de GR Waddenfonds te verstrekken nieuwe beschikkingen. De financiële beheersing en de controle daarop zijn in de 'Financiële Verordening Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds', de 'Nota Toelichting Begroting' en de 'Controle Verordening Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds' en de Uitvoeringsregeling Treasury geregeld.

De decentralisatie is verwerkt in de septembercirculaire provinciefonds 2011. In totaal is er met de decentralisatie een bedrag gemoeid van ruim € 562 miljoen.
Op grond van het Bestuursakkoord is het volgende betalingsritme voor de decentralisatie bepaald:

	bedragen x € 1.000	
2011	33.000	
2012	28.878	
2012	66.491	overheveling middelen i.v.m. beschikkingen voorgaande jaren
2013	36.824	
2014	38.690	

2015	40.499
2016 t/m 2026	28.878 Jaarlijks

Het budget voor 2018 bedraagt € 29.308.000,-- (dit bedrag bestaat uit de Rijksdotatie 2018, € 28.878.000,-- en een verwachte bate aan rente-inkomsten van € 430.000).

De overlopende passiva (eerder aangegane subsidieverplichtingen) bedragen per 31 december 2016 € 97.956.263 en zijn toereikend voor verplichtingen per 1-1-2017.

5 Paragrafen

5.1 Inleiding

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is bepaald dat in de begroting zeven verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan, gebundeld weer te geven. Wanneer een paragraaf niet aan de orde is, wordt dit bij de betreffende paragraaf nader toegelicht.

5.2 Bedrijfsvoering (Uitvoeringsorganisatie inclusief beheerfuncties)

In voorgaande jaren is de begroting voor de bedrijfsvoeringskosten opgebouwd op basis van 5% van gemiddelde jaardotaties over de looptijd. Hiermee is het budget voor bedrijfsvoeringskosten gemaximeerd op € 1,75 mln. Voor zover dit budget niet voor de bedrijfsvoeringskosten wordt ingezet, vloeit het restant aan het einde van het jaar in de Algemene Reserve.

Specifiek is de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds (de Kwaliteitscommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen) nog te vermelden. Deze is aangesteld door het algemeen bestuur van het Waddenfonds en adviseert het algemeen bestuur. Het betreft vijf leden. De vergaderfrequentie is begroot op vijf keer per jaar.

Zie overigens paragraaf 6.2.2

5.3 Financiering

De financiering van de subsidies vindt plaats op basis van de gedecentraliseerde middelen die door het Rijk via het Provinciefonds jaarlijks worden gedoteerd. Voor de periode 2012 tot en met 2026 betreft dit een totaalbedrag van € 562 miljoen. De Gemeenschappelijke Regeling heeft geen leningenportefeuille. De renterisiconorm is derhalve niet van toepassing voor de GR.

Kasgeldlimiet:

		(bedragen x € 1.000)
Omvang kasgeldlimiet		Begroot
1 Toegestane kasgeldlimiet		
in procenten van de grondslag		8,2%
in een bedrag		2.403
2 Omvang vlottende korte schuld		0
Opgenomen gelden korter dan 1 jaar		
Schuld in rekening-courant		
Gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar		
Overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld		
3 Vlottende middelen	(per 1-1-2017)	146.578
Contante in kas		0
Tegoeden in rekening-courant		26
Overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar		146.551
4 Toets kasgeldlimiet		
Totaal netto-vlottende schuld (2-3)		-146.578
Toegestane kasgeldlimiet		2.403
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)		+ 148.981

De geldmiddelen die niet direct nodig zijn voor de financiering van de subsidieprojecten en/of de bedrijfsvoering zijn op grond van de Wet Schatkistbankieren per 20 december 2013 verplicht bij het Ministerie van Financiën ondergebracht. Overigens is de Uitvoeringsregeling Treasury van toepassing. De regeling is door het dagelijks bestuur vastgesteld in zijn vergadering van 17 december 2015 en vindt zijn basis in de Financiële Verordening Waddenfonds.

5.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR Waddenfonds in staat is om financiële risico's op te vangen zonder dat wijziging van beleid noodzakelijk is. In de werkwijze voor de subsidies worden beschikte subsidies tevens gereserveerd als verplichtingen in het jaar waarin de beschikking is verstrekt, waarmee de uitgaven één op één lopen. Door met indicatieve subsidieplafonds te werken kan het bestuur sturing houden en een programma voor dat jaar limiteren.

Er bestaat echter wel de kans dat een subsidieaanvrager een bezwaar- of beroep procedure instelt tegen de afwijzing van een aanvraag of tegen de condities waaronder een aanvraag is beschikt. Hierover wordt geadviseerd door de onafhankelijke commissie rechtsbescherming. Om een eventuele honorering van bezwaar- en beroepschriften te kunnen dekken wordt 20% van het gedecentraliseerde jaarbudget als weerstandsvermogen aangehouden. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het jaarbudget vanaf 2017 van ongeveer € 29 miljoen gehanteerd. Hiermee wordt het weerstandsvermogen op € 5,8 miljoen berekend. Dit bedrag wordt binnen de algemene reserve afgezonderd van de vrij aanwendbare middelen. In de begroting 2016 is opgenomen dat in 2016 en halverwege de looptijd tot 2026 wordt bekeken of het weerstandsvermogen naar beneden kan worden bijgesteld. In de begroting 2016 was nog een budget van € 2,5 miljoen opgenomen voor potentiële bezwaarschriften. Dat is gedaan om, voor de benodigde dekking van te honoreren bezwaren, niet eerst een lange procedure van begrotingswijziging te hoeven doorlopen. Echter, in de jaren voor 2016 is gebleken dat geen beroep op dat budget nodig was. Met ingang van de Begroting 2017 is het budget dan ook niet meer opgenomen. Echter, in 2016 bleek feitelijk dat er wel bezwaren kwamen en heeft het dagelijks bestuur wel een (positieve) beslissing op bezwaar genomen. Ook enkele andere procedures lopen nog. Indien en voor zover in die procedures door het DB (positieve) beslissingen op bezwaar dan wel beroepsprocedures toch tot een uitkering van een bedrag aan middelen gaan leiden, wordt een dergelijk bedrag ten laste van het toereikend jaarresultaat gebracht dan wel, mocht het

jaarresultaat niet toereikend zijn, voorgesteld worden hiertoe de Algemene Reserve in te zetten. Vanzelfsprekend zal een dergelijk besluit aan het bestuur worden voorgelegd.
Op dit moment kan niet ingeschat worden of de trend van 2016 zich in 2017 en 2018 zal voortzetten en wordt dan ook nu niet voorgesteld om het weerstandsvermogen te verlagen.

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

1A. Netto schuldquote

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2016*	*Begroting 2017*	*Begroting 2018*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	1.318	466	1.318
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	97.956	100.799	97.956
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	30.000	30.000	30.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	147.312	139.779	147.312
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	26	51	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.304	29.308	29.304
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-266%**	**-234%**	**-266%**

Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen. Aangezien het Waddenfonds alleen middelen besteed die ze ontvangt van het Rijk in het kader van het Bestuursakkoord Decentralisatie Waddenfonds en de provincies geen middelen beschikbaar stellen, zal het Waddenfonds niet meer geld uitgeven dan dat ze uiteindelijk van het Rijk zal ontvangen.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2016*	*Begroting 2017*	*Begroting 2018*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	1.318	466	1.318
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	97.956	100.799	97.956
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	30.000	30.000	30.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	147.312	139.779	147.312
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	26	51	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	29.304	29.308	29.304
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-266%**	**-234%**	**-266%**

Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen. De quote is hetzelfde als bij 1A, het Waddenfonds verstrekt tot op heden geen leningen.

2. Solvabiliteitsratio

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2016*	*Begroting 2017*	*Begroting 2018*
A. Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	78.064	68.508	78.064
B. Balanstotaal	177.339	169.758	177.339
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**44%**	**40%**	**44%**

Toelichting:
Hoe hoger de solvabiliteit van een onderneming, hoe gezonder het bedrijf. Een solvabiliteitsratio van 25% - 40% wordt als gezond gezien. Het Waddenfonds is een tijdelijke regeling tot en met het jaar 2026 die tot doel heeft de middelen van het Waddenfonds te besteden in de Waddenprovincies. Aan het eind van de regeling zal de solvabiliteit de 0% naderen.

3. Kengetal grondexploitatie

Niet van toepassing bij GR Waddenfonds

4. Structurele exploitatieruimte

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2016*	*Begroting 2017*	*Begroting 2018*
A. Totale structurele lasten	24.794	39.308	29.378
B. Totale structurele baten	34.294	29.308	29.378
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	6.433	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	11.468	10.000	-
E. Totale baten	45.762	39.308	29.378
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**32%**	**0%**	**0%**

Toelichting:
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening is.

5. Belastingcapaciteit
Niet van toepassing bij GR Waddenfonds

5.5 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf kapitaalgoederen dient inzicht te worden gegeven in het onderhoudsprogramma van de kapitaalgoederen (zoals wegen, gebouwen en openbare ruimte), de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. Deze paragraaf is voor de GR Waddenfonds niet van toepassing.

5.6 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing.

5.7 Lokale Heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

5.8 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen of verenigingen waarin de GR Waddenfonds deelneemt of anderszins samenwerkt. Deze zijn niet aan de orde.

6 Financiële begroting.

6.1 Recapitulatie programmabegroting en meerjarenperspectief

bedragen x € 1.000

Programma	realisatie 2015			Geactualiseerde begroting 2016			begroting 2017			begroting 2018		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1.Subsidies thema's/programma's												
budgetten thema's/programma's	9.170		-9.170	21.309		-21.309	**9.458**		**-9.458**	**9.458**		**-9.458**
budget majeure projecten				870		-870	**10.240**		**-10.240**	**11.845**		**-11.845**
subsidie Viswad							**10.000**		**-10.000**			
subsidie Beleefcentrum DNA				4.016		-4.016						
subsidie Marconi fase 3				3.210		-3.210						
subsidie Spuistroomcentrale Kornwerderzand				2.804		-2.804						
subsidie Vismigratierivier Afsluitdijk DNA				200		-200	**400**		**-400**	**1.000**		**-1.000**
subsidie Vitale Kust Eems-Dollard				3.900		-3.900	**5.860**		**-5.860**	**3.655**		**-3.655**
budget Waddenacademie	1.200		-1.200	1.200		-1.200	**1.200**		**-1.200**			
budget kennishuishouding										**1.200**		**-1.200**
budget monitoring	12		-12	100		-100	**100**		**-100**	**100**		**-100**
ontwikkelbudget	150		-150	300		-300	**300**		**-300**	**300**		**-300**
budget bezwaarschriften	0		0	2.500		-2.500	**0**		**0**	**0**		**0**
2. Bedrijfsvoering												
bedrijfsvoering	1.650		-1.650	1.750		-1.750	**1.750**		**-1.750**	**1.750**		**-1.750**
3. Algemene dekkingsmiddelen												
gedecentraliseerde middelen Rijk		40.499	40.499		28.878	28.878		**28.878**	**28.878**		**28.878**	**28.878**
Overloop bestemmingsreserve		0	0		12.781	12.781						
renteopbrengsten		427	427		500	500		**430**	**430**		**430**	**430**
vrijval voorzieningen		5.387	p.m.		p.m.	p.m.		**p.m.**	**p.m.**		**p.m.**	**p.m.**
Saldo van baten en lasten	12.182	46.313	28.744	42.159	42.159	0	**39.308**	**29.308**	**-10.000**	**29.308**	**29.308**	**0**
Mutatie reserves	12.781	0	-12.781	0	12.781	12.781	**0**	**10.000**	**10.000**	**0**	**0**	**0**
Totaal saldo	24.963	46.313	21.350	42.159	54.940	12.781	**39.308**	**39.308**	**0**	**29.308**	**29.308**	**0**

bedragen x € 1.000

Programma	begroting 2019			begroting 2020			begroting 2021		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
1.Subsidies thema's/programma's									
budgetten thema's/programma's	9.458		-9.458	9.458		-9.458	9.458		-9.458
budget majeure projecten	3.350		-3.350	11.400		-11.400	12.100		-12.100
subsidie Vismigratierivier Afsluitdijk DNA	4.000		-4.000	4.000		-4.000	4.400		-4.400
subsidie Vitale Kust Eems-Dollard	9.150		-9.150	1.100		-1.100			
budget kennishuishouding	1.200		-1.200	1.200		-1.200	1.200		-1.200
budget monitoring	100		-100	100		-100	100		-100
ontwikkelbudget	300		-300	300		-300	300		-300
budget bezwaarschriften	0		0	0		0	0		0
2. Bedrijfsvoering									
bedrijfsvoering	1.750		-1.750	1.750		-1.750	1.750		-1.750
3. Algemene dekkingsmiddelen									
gedecentraliseerde middelen Rijk		28.878	28.878		28.878	28.878		28.878	28.878
renteopbrengsten		430	430		430	430		430	430
vrijval voorzieningen		p.m.	p.m.		p.m.	p.m.		p.m.	p.m.
Saldo van baten en lasten	29.308	29.308	0	29.308	29.308	0	29.308	29.308	0
Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo	29.308	29.308	0	29.308	29.308	0	29.308	29.308	0

6.2 Toelichting begroting 2018

6.2.1 Begrotingsprogramma Subsidiethema's en -programma's

Budgetten thema's/programma's
Voor het jaar 2018 is een bedrag van € 26,028 miljoen beschikbaar voor subsidiëring en financiering van projecten. Op basis van het nieuwe Uitvoeringskader Waddenfonds en Uitvoeringsprogramma worden middelen gekoppeld aan de uitvoering van het Investeringskader en zal het dagelijks bestuur van het Waddenfonds subsidieplafonds voor thematische openstellingen vaststellen, uiteraard binnen het met deze begroting vast te stellen budget voor thema's en de uitgangspunten 50% voor ecologie en 50% voor economie.

Naast de reguliere subsidieverlening via 'molenaarsprincipe' en/of tenders voor thematische openstellingen worden Waddenfondssubsidies dus ook ingezet voor zogenaamde 'majeure projecten'. Majeure projecten leveren een substantiële bijdrage aan het doelbereik van het Waddenfonds. Dergelijke aanvragen kunnen een subsidieomvang aannemen die de jaarlijks beschikbare subsidiebudgetten benaderen of overschrijden. Om subsidies te kunnen toekennen op grond van het investeringskader is in technisch-financiële zin een stelsel ontwikkeld (door Waddenprovincies in de GR en door AB uitgewerkt in de Financiële Verordening en Nota Toelichting Begroting) waarmee de verplichtingen meerjarig kunnen worden gespreid (gekoppeld aan het kasritme van de uitvoeringsfasen).

Het bestuur voorziet dat er in de eerste jaren na het vaststellen van het investerings- en Uitvoeringskader voor majeure projecten een piek in aanvragen ontstaat, waardoor dan een groot beslag op de dan beschikbare middelen ontstaat (meer dan er op jaarbasis op grond van de rijksdotaties beschikbaar is). Naast het inzetten van de algemene reserve voor de 'piekbelasting', moet een aanzienlijk deel van het jaarlijkse subsidiebudget (2/3) inzetbaar zijn om per jaar voldoende middelen beschikbaar te hebben voor dergelijke projecten met een substantiële bijdrage aan het bereiken van de doelen van het Waddenfonds. Daartoe zijn zowel in 2015 als in 2016 middelen voor dergelijke projecten gereserveerd. Mocht de 'piek' de gereserveerde middelen overstijgen dan kan (via een begrotingswijziging) de Algemene Reserve bijgeschakeld worden.
Het inzetten van middelen uit de algemene reserve zal plaatsvinden in de vorm van begrotingsvoorstellen (met zienswijze PS en vast te stellen door het algemeen bestuur). Het stelsel om meerjarig te kunnen financieren voorziet er in dat het meerjarig financieren alleen kan plaatsvinden nadat het algemeen bestuur haar wensen en bedenkingen heeft gegeven met betrekking tot grote projecten waarover het DB uiteindelijk een besluit gaat nemen. Er wordt dan immers een toezegging gedaan over middelentoekenning in toekomstige jaren waarvoor de begroting nog moet worden vastgesteld. Uiteraard onder het voorbehoud van toekomstige vaststelling van begrotingen door het algemeen bestuur.

Voor de reguliere subsidieverlening is het dagelijks bestuur voornemens ongeveer 1/3 van de jaarlijks beschikbare middelen (ruim 9,5 miljoen per jaar) in te zetten. Voor majeure projecten is dan 2/3 van de jaarlijks beschikbare middelen beschikbaar (16,5 miljoen per jaar).

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
Subsidies o.b.v. molenaars-principe of tenders	9.528	9.528	9.528	9.528
Subsidiëring grote projecten (meerjarig)	16.500	16.500	16.500	16.500
Totaal	**26.028**	**26.028**	**26.028**	**26.028**

Duurzame kennishuishouding

Hoofddoelstelling 4 bevat de opdracht aan het Waddenfonds om te investeren in duurzame kennishuishouding.
In de tijd dat het Waddenfonds onder Rijksverantwoordelijkheid viel is bij ministeriële regeling geld beschikbaar gesteld voor de onafhankelijke kennisinstelling Waddenacademie. De financiering

hiervan liep per juli 2014 af. De Waddenprovincies hebben de wens uitgesproken dat de financiering van de Waddenacademie voortgezet wordt in de vorm van een budgetsubsidie vanuit het Waddenfonds.
Tot en met 2017 is daaraan voldaan door een budgetsubsidie aan de Waddenacademie te verstrekken. Of er opnieuw een budgetsubsidie verstrekt zal worden aan de Waddenacademie wordt in 2017 bekeken. Daartoe zal de Waddenacademie een nieuwe aanvraag moeten indienen alsmede een werkplan 2018 en een doorkijk naar volgende jaren. Vooralsnog wordt in de begroting 2018 (en latere jaren) een bedrag van 1,2 mln opgenomen.

Budget monitoring

Evenals in eerdere begrotingen voorziet de begroting in een budget monitoring. Deze is aangewend om enerzijds de Waddenacademie in staat te stellen een prototype voor een gebiedsmonitor te ontwikkelen (zgn. Waddenbarometer) waarmee periodiek de duurzaamheid van het waddengebied kan worden gemeten. Daarnaast heeft het Waddenfonds in 2015 gewerkt aan een scan van alle toegekende projecten waarmee de effectiviteit van gesubsidieerde projecten wordt geregistreerd. Op basis hiervan kunnen de kwaliteitscommissie en Rekenkamers de relatie tussen output en outcome (bereiken van Waddenfondsdoelen) bepalen. Met het budget monitoring wordt het verder ontwikkelen en onderhouden van de scanning bekostigd.

Ontwikkelbudget

Om tot gedegen subsidieaanvragen te komen is dit budget beschikbaar voor instrumentontwikkeling en om bepaalde complexe situaties te ondersteunen dan wel vooronderzoek, haalbaarheidsonderzoek of coalitievorming te bekostigen. Hiervoor is € 0,3 miljoen op jaarbasis geraamd.

6.2.2 Begrotingsprogramma Bedrijfsvoering

Uitvoeringsorganisatie en beheerfuncties:

In de fasering van de oprichting van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds is een organisatieplan geschreven voor 2012 waarin de uitgangspunten en inschatting zijn gemaakt voor de personele invulling van het Waddenfonds. In de jaren 2012 en 2013 werd niet alleen gewerkt met een pionier programma, ook in organisatorische zin werd gepionierd. Inmiddels heeft de organisatie haar vaste vorm en bezetting. Zie hiervoor paragraaf 2.2.
In totaal is € 1.750.000 beschikbaar voor:

Personele inzet:

De personele inzet bestaat uit personeel dat in vaste dienst dan wel op detacheringsbasis in de uitvoeringsorganisatie werkt. Daarnaast wordt er op ad hoc basis door de provincie Fryslân specifieke en specialistische kennis geleverd. Op aandringen van de accountant is er een interne controller aangesteld.

Huisvesting:

Het Huis voor de Wadden wordt gehuurd van het Oud Burger Weeshuis. De Waddenacademie en het Regionaal College voor de Wadden onderhuren hun ruimte van het Waddenfonds. Het contract is in 2015 verlengd en loopt tot einde 2019.

Externe expertise:

De organisatie maakt gebruik van externe (contra) expertise wanneer het niet via de vaste (gedetacheerde) bezetting beschikbaar is en ook het kennisnetwerk van de beheersorganisatie er niet in kan voorzien of wanneer het buiten de reguliere contracten valt. Het gaat vooral om specialistische expertise op financieel, juridisch gebied.

Beheerorganisatie:

Met ingang van 1 september 2014 wordt de beheerfunctie niet meer door Dienst Landelijk Gebied uitgeoefend. De betrokken medewerkers zijn overgegaan naar de Provincie Fryslân. De Provincie Fryslân heeft per september 2014 de beheerfunctie overgenomen. De beheerstaak is inmiddels uitgebouwd omdat processen rond beheer, voortgang en verantwoording, eindafrekening en veldinspecties van verstrekte subsidies robuuster worden ingericht. De overeenkomst met de Provincie Fryslân liep in principe tot 2017 maar ten behoeve van de continuïteit heeft er inmiddels een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden. Op basis van daarvan is besloten de overeenkomst met twee jaar te verlengen.

Organisatiekosten:

Onder organisatiekosten vallen onder andere uitgaven voor: het organiseren, houden en bezoeken van de Waddenfondsdagen en andere bijeenkomsten; accountantskosten; communicatie (website, formats, content); huisstijl (formats, briefpapier); digitalisering; telefoonkosten; representatie en kantoorkosten bestuursvergaderingen (reiskosten, versnapering, werkbezoeken); verzekeringen, inschrijving KvK, belastingen e.d.; vacatievergoeding en reiskosten onafhankelijke kwaliteitscommissie.

6.2.3 Begrotingsprogramma Algemene dekkingsmiddelen

Gedecentraliseerde middelen Rijk
Op grond van het Bestuursakkoord ontvangt de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds voor het jaar 2018 via het Provinciefonds een decentralisatie-uitkering van € 28,878 miljoen.

Rente
Met ingang van 2014 worden de geldmiddelen die nog niet direct uitbetaald hoeven te worden op grond van de Wet Schatkistbankieren verplicht bij het Ministerie van Financiën gestald. Van het Ministerie wordt hierop een rentevergoeding ontvangen die gelijk ligt aan de Nederlandse staatsrente. Op grond van de liquiditeitsprognoses worden de gelden langer of korter in deposito's weggezet. Voor het jaar 2018 en verder wordt een bedrag van ruim € 0,4 miljoen geraamd als te ontvangen rente.

Vrijval overlopende passiva door vrijval projecten

Soms vallen er bij het vaststellen van de definitieve subsidiebeschikking van een project middelen vrij, bijvoorbeeld doordat de subsidiabele kosten van het project lager uitvallen of doordat het project geen doorgang heeft gevonden. In dergelijke gevallen worden de vrijgevallen middelen aan de algemene dekkingsmiddelen toegevoegd. De vrijval wordt pro memorie geraamd.

6.2.4 Resultaatbestemming

Beschikking over algemene reserve

In de primitieve begroting van 2018 wordt een pro memorie post geraamd als beschikking over de algemene reserve. Beschikking over de algemene reserve is voorbehouden aan het algemeen bestuur. Ultimo 2016 bedroeg deze bijna 46 miljoen.

6.3 2019 en verder

De begroting 2018 geeft hetzelfde perspectief voor de jaren 2019 tot en met 2021. Met dien verstande dat met de Waddenacademie een budgetafspraak tot en met 2017 is gemaakt. Hierboven is uiteengezet dat in de begroting 2018 e.v. vooralsnog een post 'duurzame kennishuishouding' is opgenomen.

Na introductie van het Investeringskader en het stelsel waarmee projecten meerjarig gefinancierd kunnen worden, kan een beslag ontstaan op de ruimte van komende begrotingen. Dit kan het hierboven geschetste meerjarenperspectief voor begrotingsjaren 2019, 2020 en 2021doen wijzigen. Indien een intentie tot gevolg heeft dat er een beslag wordt gelegd op de begrotingsruimte van komende begrotingen wordt daarmee het 'vrij' beschikbaar budget voor subsidiethema's en -programma's in die komende jaren verlaagd. Zoals in hoofdstuk 3 al is aangegeven met betrekking tot de reeds vastgestelde majeure projecten Vismigratierivier Afsluitdijk (deel 2) en Vitale kustontwikkeling Eems Dollard, kunt u in het schema hierboven constateren wat de meerjarendoorwerking van deze projecten is.

Financieel gezien gelden vooralsnog de volgende jaarschijven (rijks dotaties) die aan het Waddenfonds zullen worden toegevoegd:

2019 t/m 2026 (jaarlijks): € 28.878.000,-

Vastgesteld in het algemeen bestuur Waddenfonds van 30 juni 2017.

Voorzitter	wnd. secretaris
H. Staghouwer	D. Hamhuis

Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

ONTWERP Jaarstukken 2016

(jaarverslag & jaarrekening)

ONTWERP

Verslagperiode 1 januari tot en met 31 december 2016

Maart 2017

Op voordracht van het dagelijks bestuur Waddenfonds,
ter vaststelling door het algemeen bestuur Waddenfonds op 31 maart 2017

Inhoudsopgave

		Blz.
1	Jaarverslag	3
1.1	Programmaverantwoording	3
1.2	Paragrafen	21
2	Jaarrekening	26
2.1	Balans per 31 december 2016	26
2.2	Overzicht van baten en lasten over 2016	27
2.3	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	27
2.4	Toelichting op de balans per 31 december 2016	29
2.5	Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2016	32
3	Overige gegevens	34
3.1	Resultaatbestemming	34
3.2	Publicatie Wet Normering Topinkomens	34
3.3	Controleverklaring	36

ONTWERP

1. Jaarverslag

1.1 Programmaverantwoording

1. Inleiding

Het Waddenfonds verstrekt subsidies voor investeringen in het Waddengebied. Hiermee wordt een duurzame bescherming en de ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap beoogd. Tegelijkertijd is het Waddenfonds er ook om een duurzame economische ontwikkeling te stimuleren.

De verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds is per 1 januari 2012 overgedragen van de rijksoverheid aan de Waddenprovincies. De voorwaarden voor deze overdracht zijn vastgelegd in een bestuursakkoord dat op 14 september 2011 in Harlingen is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu en de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Met dit bestuursakkoord is het beheer en de besteding van de middelen van het Waddenfonds een autonome en ondeelbare taak geworden van de Waddenprovincies.
De Waddenprovincies hebben voor de uitvoering van deze taak het openbaar lichaam Waddenfonds opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is op 9 juni 2012 door middel van de vaststelling van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds ingesteld. Vanaf 1 oktober 2012 zijn subsidieaanvragen in behandeling genomen. De subsidieaanvragen worden beoordeeld op basis van de subsidieverordening Waddenfonds en de jaarprogramma's. In 2016 was het 'Jaarprogramma Waddenfonds 2016' van kracht met daarin de vier hoofddoelen van het Waddenfonds:

1. **Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het Waddengebied;**
2. **Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;**
3. **Een duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het Waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;**
4. **Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het Waddengebied.**

Natuurwaarden, de economische structuur, een duurzame energiehuishouding en de ontwikkeling van kennis over het Waddengebied zullen in samenhang en evenwicht moeten worden ontwikkeld. Daarbij dient gestreefd te worden naar een gelijke verdeling tussen ecologische en economische investeringen in het Waddengebied.

2. 2016 in vogelvlucht

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen geschetst die zich in 2016 hebben voorgedaan binnen het Waddenfonds. Zo is het instrumentarium aangepast om meerjarige financiering van majeure projecten mogelijk te maken en zijn daar in 2016 de eerste ervaringen mee opgedaan door daadwerkelijk subsidie toe te kennen aan een aantal grote projecten.

Gewerkt met het nieuwe instrumentarium

Het bestuur heeft in 2015 verkend hoe de effectiviteit van de inzet van Waddenfondsmiddelen kan worden versterkt. Daartoe is het instrumentarium op twee onderdelen aangepast:

1. De 'tender'-werkwijze is als instrument uitgewerkt. Deze werkwijze maakt het mogelijk om subsidieaanvragen onderling te vergelijken en te rangschikken naar de mate waarin deze voldoen aan (vooraf) gestelde subsidiecriteria. In het najaar van 2015 is het thema Duurzame recreatie en toerisme als tender opengesteld.
2. Om in de toekomst mogelijkheden te kunnen bieden voor meerjarige financiering van majeure projecten is in 2015 hiervoor de basis gelegd in de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en de Financiële Verordening. In het verlengde hiervan heeft het algemeen bestuur de Financiële verordening gemeenschappelijke regeling Waddenfonds 2015 en de Nota Toelichting Begroting vastgesteld. Hiermee wordt het mogelijk om majeure projecten met een langere uitvoeringsperiode te voorzien van een meerjarige subsidiëring die niet volledig drukt op het jaar waarin het principebesluit over de stimulering wordt genomen.

Doordat het instrumentarium tijdig was aangepast, kon het bestuur in 2016 subsidie toekennen aan zes projecten in de tender Duurzame recreatie en toerisme, zijn twee nieuwe tenders gestart en is voor het eerst gekozen voor meerjarige financiering van projecten. Dit wordt verderop toegelicht.

Subsidieplafonds

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds verdeelde voor het jaar 2016 de budgetten als volgt in de vorm van subsidieplafonds:

Tabel 1: Beschikbaar budget in 2016 via openstellingen

Thema	Beschikbaar budget
1. Natuur	-
2. Water	-
3. Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling	-
4. Duurzame recreatie en toerisme	€ 3.500.000
5. Verduurzaming energiehuishouding	-
6. Duurzame havens	-
7. Duurzame visserij	-
8. Duurzame agrarische sector	-
9. Budget lokale innovaties	€ 500.000
10. Waddenfilm	*€ 800.000*
Totaal	**€ 4.800.000**

Subsidieaanvragers konden in 2016 tijdens drie openstellingsperioden aanspraak maken op de budgetten die per thema beschikbaar zijn gesteld via subsidieplafonds. Dit is in lijn met het advies[1] van de Commissie Kwaliteitscommissie Waddenfonds (hierna: Kwaliteitscommissie) om naast majeure meerjarige projecten openstellingen te blijven organiseren waarmee wordt gestimuleerd dat een ieder aanvragen kan indienen om (ook met kleinere projecten) bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling van het waddengebied.

[1] Negende advies van de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds aan het algemeen bestuur van het Waddenfonds over het ontwerp-Jaarverslag Waddenfonds 2015.

Budget Lokale Innovaties
Van 20 april 2016 tot en met 15 september 2016 konden subsidieaanvragen worden ingediend in relatie tot het Budget lokale innovaties. Projecten kwamen alleen in aanmerking voor subsidie als de subsidiabele projectkosten ten minste € 10.000, maar minder dan € 200.000, bedragen. In totaal was in 2016 een budget van € 500.000 beschikbaar waarbij subsidieaanvragen zijn beoordeeld op volgorde van ontvangst.

Duurzame recreatie en toerisme
Van 10 november 2016 tot en met 2 februari 2017 konden subsidieaanvragen worden ingediend die bijdragen aan het thema Duurzame recreatie en toerisme en tegelijkertijd de beleving en zichtbaarheid van de kernkwaliteiten van het waddengebied versterken. Versterking van de toeristisch-recreatieve infrastructuur in combinatie met versterking van de cultuurhistorische- en landschappelijke kwaliteiten draagt bij aan de sociaaleconomische ontwikkeling van het waddengebied. In totaal is met deze openstelling € 3.500.000 beschikbaar gesteld waarbij per project maximaal € 500.000 subsidie kon worden aangevraagd. De subsidie zal in 2017 worden verdeeld op basis van rangschikking door een commissie van deskundigen. Met een dergelijke systematiek zijn in 2016 goede ervaringen opgedaan, omdat kwaliteit van de aanvraag wordt vergeleken bij de beoordeling. De Kwaliteitscommissie heeft hierover eerder geadviseerd en erop aangedrongen de tendermethode meer toe te passen.

Waddenfilm
Van 14 december 2016 tot 6 januari 2017 konden subsidieaanvragen worden ingediend voor het maken van een film die de uitzonderlijke kwaliteiten van het Waddengebied laat zien. Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds wil daarmee stimuleren dat een breed (internationaal) publiek kennis kan maken met de vele gezichten van het wad. Er is ruimte voor één filmproductie waarmee een breed (internationaal) publiek in bioscopen en met behulp van andere media het wad kan ervaren. De Waddenfilm is een samenwerking van het Waddenfonds en het Filmfonds[2]. De uitvoering is door het dagelijks bestuur van het Waddenfonds opgedragen aan het Filmfonds, omdat zij beschikken over specifieke kennis van de filmwereld. Voor de film is maximaal € 800.000 beschikbaar gesteld. De bijdrage zal worden verleend in de vorm van een subsidie met terugbetalingsverplichting tot maximaal 50% van de subsidiabele projectkosten.

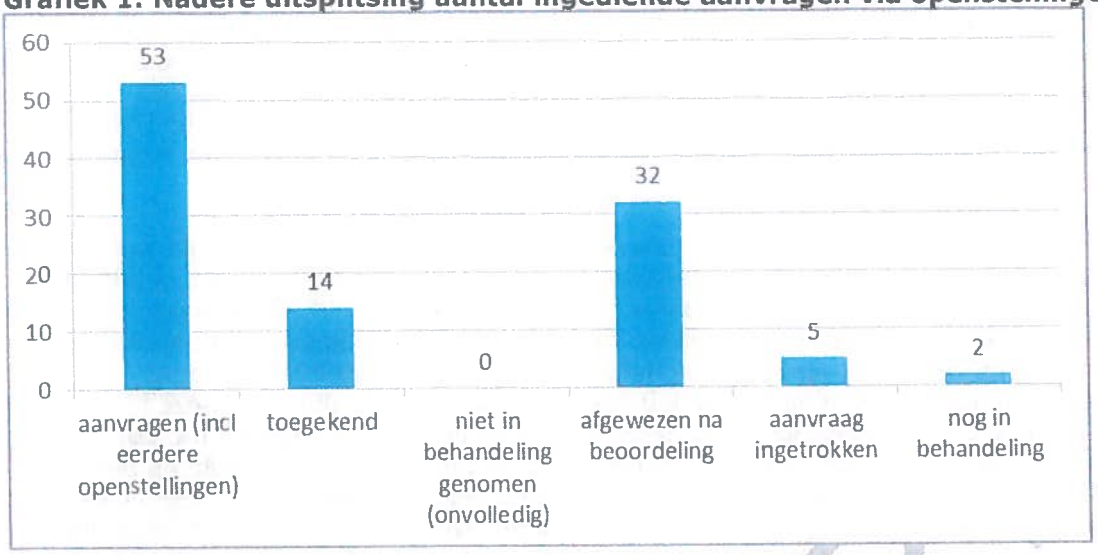
Subsidieaanvragen

In 2016 werden in totaal 16 subsidieaanvragen ingediend en was sprake van 37 lopende aanvragen op basis van openstellingen in 2015. Van de 53 aanvragen werden:
- 14 aanvragen gehonoreerd;
- 32 aanvragen afgewezen;
- 5 aanvragen ingetrokken.

Eind 2016 waren nog 2 aanvragen in behandeling. In grafiek 1 is bovenstaande informatie grafisch weergegeven. Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds heeft voor in totaal € 9.826.061 subsidie toegekend aan 14 projecten onder de verschillende openstellingen. Met deze toekenningen is in totaal een investering gemoeid van € 23.456.421 in het Waddengebied.

[2] Stichting Nederlands Fonds voor de Film.

Grafiek 1: Nadere uitsplitsing aantal ingediende aanvragen via openstellingen

In 2015 was sprake van twee openstellingsperioden waarbij de indieningstermijnen voor de meeste thema's doorliepen tot in december. Via de 'overloopreserve subsidieopenstellingen' zijn de bijbehorende budgetten van in totaal € 12,8 miljoen doorgeschoven naar 2016. Met name door een verlengde openstelling voor een aantal thema's en de openstelling voor de tender 'Duurzame recreatie en toerisme' in de tweede helft van 2015, waren begin 2016 nog 37 aanvragen in behandeling.

In 2016 heeft het Waddenfonds actief contact gezocht met aanvragers in de periode voor indiening van de aanvragen. De programmaregisseurs hebben met veel partijen voorlichtingsgesprekken gevoerd en actief de kennis van de beheerorganisatie ingeschakeld. Dit heeft geleid tot een verbeterde kwaliteit bij de ingediende aanvragen, onder andere waar het de aansluiting betreft van inhoudelijke voorwaarden en vormvereisten. Ook kwam het regelmatig voor dat de medewerkers van het Waddenfonds tijdens het voortraject tot de inschatting kwamen dat subsidie uit het Waddenfonds weinig kansrijk is. Dat werd dan medegedeeld tijdens de voorlichtingsgesprekken. Meestal leidde dat er toe dat potentiële aanvragers afzagen van het indienen van een subsidieaanvraag. Daarmee is voorkomen dat er onnodige energie is gaan zitten in een subsidietraject met het Waddenfonds. Ondanks deze inspanningen vanuit het Waddenfonds tijdens het voortraject zijn in totaal 32 subsidieaanvragen afgewezen na beoordeling. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat de kwaliteit van de aanvragen over het algemeen onvoldoende was en dat vooraf geen contact is gezocht met medewerkers van het Waddenfonds (niet verplicht).

Grote projecten

In 2016 heeft het Waddenfonds ruim € 47 miljoen gereserveerd voor 5 grote projecten in de Waddenregio. Bijna de helft van dat bedrag wordt geïnvesteerd in het ecologisch gezond maken van het Eems-Dollardgebied. Voor drie projecten op de Afsluitdijk stelt het Waddenfonds ruim € 20 miljoen beschikbaar. Met de financiële bijdrage uit het Waddenfonds wordt een totale investering van bijna € 90 miljoen in het Waddengebied mogelijk gemaakt.

Afsluitdijk

Voor de nieuw aan te leggen vismigratierivier die in de Afsluitdijk bij Kornwerderzand wordt gerealiseerd, heeft het Waddenfonds maximaal € 14 miljoen euro gereserveerd. Met deze bijdrage is de totale financiering voor het project rond. De vismigratierivier maakt grootschalige vistrek tussen de zoute Waddenzee en het zoete IJsselmeer mogelijk en dient als een belangrijke impuls voor het herstel van de visstand in Waddenzee en IJsselmeer en het achterliggende Rijnsysteem van rivieren en beken. De

huidige Afsluitdijk blokkeert momenteel dat trekvissen hun paaigronden bereiken. De vismigratierivier moet samen met visvriendelijk sluisbeheer trekvissen helpen migreren tussen Waddenzee en IJsselmeer en vice versa. Het Waddenfonds draagt aan het project bij vanwege de kwaliteitsimpuls voor het ecosysteem en de visstand in de Waddenzee en het kenniscentrum voor trekvissen dat wordt gerealiseerd.

Aan de realisatie van het Beleefcentrum Afsluitdijk bij Kornwerderzand draagt het Waddenfonds € 4 miljoen bij. Dit centrum moet een pleisterplaats worden voor binnen- en buitenlandse toeristen. In het Beleefcentrum wordt het publiek interactief geïnformeerd over de ontstaansgeschiedenis en de ecologische waarden van het Waddengebied. Ook kan op uitzichtpunten de weidsheid en vogelrijkdom van het Waddengebied worden ervaren en kan men de nieuwe vismigratierivier bekijken. Het Beleefcentrum Afsluitdijk is een initiatief van De Nieuwe Afsluitdijk (DNA), een samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Fryslân en de gemeenten Hollandse Kroon, Harlingen en Súdwest-Fryslân.

Het derde project op de Afsluitdijk omvat de realisatie van een spuistroomcentrale bij Kornwerderzand en is een vervolg op een succesvol verlopen pilot met spuistroom in Den Oever. Het Waddenfonds investeert € 2,8 miljoen in de installatie van 18 turbines in de Lorentzsluizen. Deze turbines wekken duurzame energie op uit het overtollig water dat met grote snelheden uit het IJsselmeer op de Waddenzee wordt gespuid. Het project is onderdeel van de plannen voor een energie-neutrale Afsluitdijk.

Eems-Dollardgebied

Voor het programma Vitale kust in het Eems-Dollardgebied is maximaal € 23,6 miljoen gereserveerd. Door indijking, stuwen en sluizen verkeert de Eems-Dollard als monding van rivier de Eems in slechte ecologische toestand. Karakteristieke geleidelijke overgangen tussen Waddenzee en land zijn door de jaren heen verdwenen. De insnoering van de Eems-Dollard heeft tot gevolg dat het systeem dichtslibt. Op het traject Eemshaven/Delfzijl worden om die reden nieuwe dijkconcepten uitgetest, die ook op andere plekken toepasbaar zijn als ze succesvol worden afgerond. Het project versterkt het Eems-Dollardgebied zowel ecologisch als economisch.

Het Waddenfonds heeft eveneens € 3,2 miljoen beschikbaar gesteld voor de volgende fase van het Marconiproject, waarbij in en rondom Delfzijl integraal wordt geïnvesteerd in waterveiligheid, natuurontwikkeling, recreatie en toerisme en herstel van cultuurhistorische waarden. In deze fase wordt de kuststrook en stadsrand van Delfzijl vernieuwd met onder meer de aanleg van een boulevard voor fietsers en voetgangers, de verbreding van het zandstrand en een veiliger zeekering. Ook wordt de verbinding tussen de binnenstad van Delfzijl en de Waddenzee verbeterd.

Op de website www.waddenfonds is een totaaloverzicht opgenomen met de in 2016 gehonoreerde projecten, inclusief bijbehorende projectomschrijvingen.

Ontwikkelingen Viswad

In het convenant "Transitie garnalenvisserij en natuurambitie Rijke Waddenzee" (Viswad) hebben de overheid, natuurorganisaties en de visserijsector afspraken gemaakt over reductie van de garnalenvisserijdruk in de Waddenzee. Gestreefd wordt naar een zo natuurlijke ontwikkeling van de Waddenzee in combinatie met een duurzaam opererende garnalensector. Daarvoor zetten de partijen in op de uitvoering van een samenhangend pakket maatregelen. Deze maatregelen leiden ertoe dat op termijn de garnalenvisserijdruk in de Waddenzee wordt gehalveerd, aan verduurzaming van de visserij wordt gewerkt en dat delen van de Waddenzee worden gesloten voor de garnalenvisserij. In deze gebieden worden natuurmaatregelen genomen.

Een van de maatregelen betreft de reductie van garnalenvisvergunningen (GK-vergunning). Hiervoor heeft het Waddenfonds een regeling (Tenderregeling

Garnalenvisserij Waddenzee) opgesteld die in maart 2016 is voorgelegd aan de Europese Commissie.
In juli heeft de commissie een aantal vragen gesteld over de regeling. Deze vragen zijn in augustus beantwoord. Vervolgens is de tenderregeling Garnalenvisserij Waddenzee op 17 november besproken met medewerkers van Directoraat Maritieme Zaken en Visserij (DG Mare) van de Europese Commissie. Er is uitleg gegeven over de marktsituatie van de Europese garnalenvisserij en de beperkte rol van de garnalenvisserij in de Waddenzee daarin. Beargumenteerd is dat een vergoeding van de reductie van GK-vergunningen met de Tenderregeling niet of nauwelijks marktverstorend werkt. Ook is uitleg gegeven over de diverse maatregelen die in het kader van het convenant Viswad worden uitgewerkt. Eind 2016 heeft DG Mare opnieuw nadere vragen gesteld. In samenwerking met het ministerie van Economische Zaken, de werkgroep Viswad en de Waddenacademie worden deze vragen beantwoord.

Voor de beantwoording van de vragen is uitwerking van de andere maatregelen van Viswad (zoals de omvang en locaties van de gesloten gebieden en maatregelen voor een beheerste visserij) noodzakelijk. Het is nog niet duidelijk wanneer een definitief besluit van de Europese Commissie kan worden verwacht.

3 Jaarcijfers 2016

In dit hoofdstuk wordt een financieel beeld geschetst van het Waddenfonds over 2016. De vermelde bedragen zijn afkomstig uit de jaarrekening 2016 van het Waddenfonds waarin het bestuur financiële verantwoording aflegt over het gevoerde beleid.

In het overzicht van baten en lasten van de jaarrekening van het Waddenfonds over 2016 zijn de baten en lasten en het financieel resultaat opgenomen (raming en realisatie). Bij de realisatie over 2016 gaat het onder andere om de volgende posten:

Baten	
Decentralisatie-uitkering	28.878.000
Rente	426.820
Onttrekking OP[3] door vrijval projecten	4.889.914
Ontvangst lager vastgestelde projecten	99.482
	34.294.216
Lasten	
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	8.926.262
Majeure projecten	11.996.171
Waddenacademie	1.200.000
Monitoring	27.825
Ontwikkelbudget	134.935
Bezwaarschriften	899.799
Organisatiekosten	1.609.551
	24.794.543
Saldo van baten en lasten	9.499.672
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve	11.467.734
Mutatie reserves naar Majeure projecten	-2.133.056
Mutatie reserves naar overloop bestemmingsreserve	-4.300.000
Gerealiseerde resultaat	14.534.350

[3] Overlopende passiva.

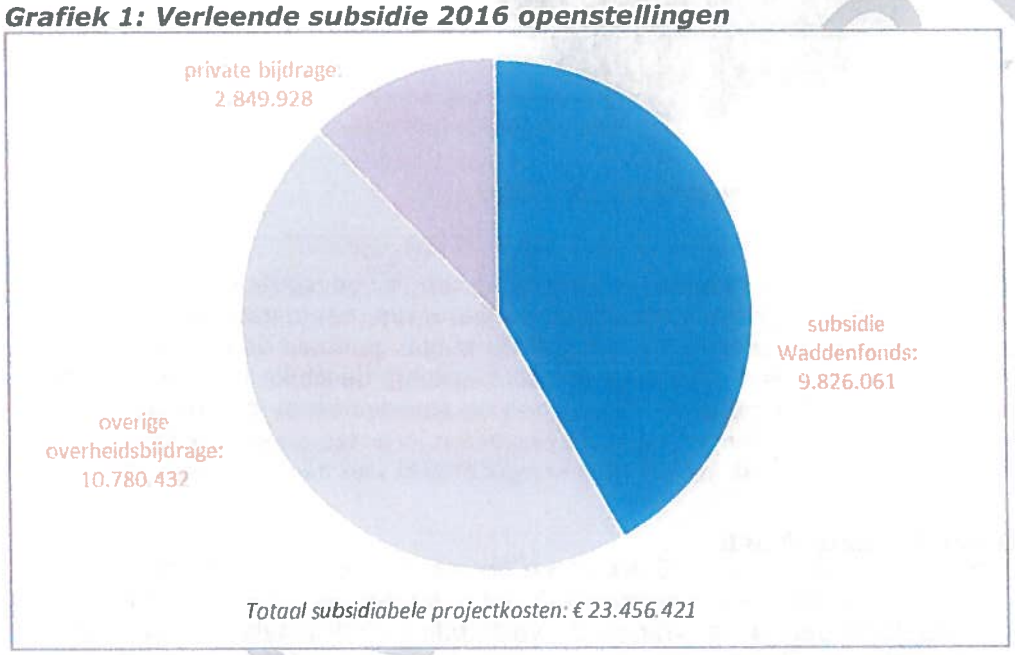
ONTWERP

Resultaat
Het gerealiseerde resultaat van € 14.534.350 is vooral tot stand gekomen door vrijval van vastgestelde projecten, vrijval uit overgehevelde subsidieplafonds 2015 naar 2016 en een lager bedrag aan openstellingen in 2016 dan geraamd in de begroting Waddenfonds 2016.

Beschikte subsidies
In 2015 is de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds gewijzigd waardoor flexibeler kan worden omgegaan met openstellingsperioden ten opzichte van het boekjaar. Voor twee openstellingen – de tenders 'Duurzame recreatie en toerisme' en 'Waddenfilm'- liep de indieningstermijn tot begin 2017. De beslissingen over deze aanvragen vinden plaats in 2017. Via de 'overloopreserve subsidieopenstellingen' zijn de bijbehorende budgetten van in totaal € 4.300.000 doorgeschoven naar 2017.

Grafiek 1 geeft inzicht in de financiering van de projecten waaraan in 2016 subsidie is toegekend op basis van verschillende openstellingsperioden.

Grafiek 1: Verleende subsidie 2016 openstellingen

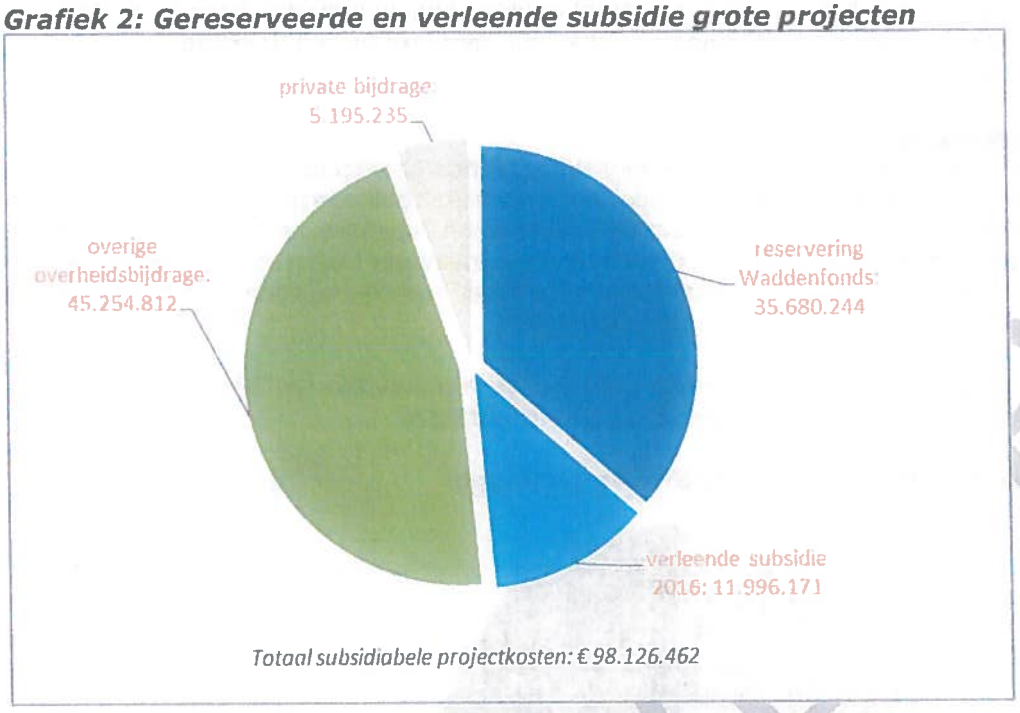

In 2016 is vanuit verschillende openstellingen aan 14 projecten subsidie toegekend vanuit het Waddenfonds voor in totaal € 9,8 miljoen[4]. Hiermee is een totale investering mogelijk gemaakt met een omvang aan subsidiabele projectkosten van € 23,4 miljoen in het waddengebied. De subsidietoekenningen hadden vooral betrekking op de openstelling uit 2015 voor het thema Duurzame recreatie en toerisme. Bij deze projecten waren veelal ondernemers betrokken die een private bijdrage leveren aan de desbetreffende projecten.

Grafiek 2 toont een vergelijkbare grafiek, maar dan voor de grote projecten.

[4] Incl. het project 'Dwaalfilm dynamische Wadden' waarvoor het dagelijks bestuur subsidie heeft toegekend na een bezwarenprocedure.

Grafiek 2: Gereserveerde en verleende subsidie grote projecten

Naast de 14 projecten waarvoor subsidie is toegekend vanuit openstellingen, is in 2016 ook subsidie toegekend aan 5 grote projecten die in het vorige hoofdstuk zijn toegelicht. Met deze grote projecten is in totaal € 47,3 miljoen subsidie gemoeid vanuit het Waddenfonds. Van dit bedrag is € 12,0 miljoen daadwerkelijk beschikt in 2016. Voor het overige gedeelte – circa € 35,2 miljoen – is een bedrag gereserveerd. Dat betekent dat de (resterende) subsidiebeschikkingen voor die projecten in latere jaren worden afgegeven en ten laste komen van toekomstige begrotingen van het Waddenfonds.

<u>In 2016 vastgestelde projecten</u>

In 2016 heeft het Waddenfonds voor 25 projecten een vaststellingsbeschikking afgegeven[5]. Met een dergelijke beschikking wordt definitief het verstrekte subsidiebedrag vastgesteld en toegekend aan de aanvrager. De vaststelling vindt plaats als het project is afgerond en de financiële eindrapportage van de aanvrager door het Waddenfonds is goedgekeurd.

[5] Het project 'Demonstratie project Hre-Ketels Ameland' is eerder vastgesteld, maar nog niet als vrijval in de boekhouding opgenomen.

Nr.	Projectnaam	Subsidieontvanger	Subsidie Waddenfonds	Vastgestelde subsidie	Vrijval
1	Waddenzeeschool	Stichting Waddencentra	891.431	803.759	87.672
2	Groen gas op Schiermonnikoog	J.C. Hagen	1.200.000	63.307	1.136.693
3	Energieneutraal wonen op Texel	B. Scholten	383.812	369.945	13.867
4	Demonstratie project Hre-Ketels Ameland	Eneco Installatiebedrijven BV	200.000	79.395	120.605
5	Mosselwad	Vereniging Kust en Zee	5.380.814	5.305.813	75.001
6	Waddensleutels	Vereniging Natuurmonumenten	3.115.665	2.973.996	141.669
7	Boerderijen aan de Waddenkust	LTO Noord	2.164.697	2.164.697	-
8	Automooringsysteem	TESO	610.750	610.750	-
9	Duurzaam waterbodembeheer zeehavens	Groningen Seaports	144.256	144.256	-
10	Zonnecollectief Ameland	Gemeente Ameland	2.653.445	2.653.445	-
11	Duurzame mobiliteit op de Wadden	Stichting Urgenda	137.792	10.752	127.040
12	Pilot Spuistroom en testfaciliteit	Stichting Tidal Testing Centre	887.608	887.608	-
13	Duurzaam groen in de glastuinbouw	Biogas Agriport BV.	1.707.720	-	1.707.720
14	WICH Holwerd	Stichting Recreatie en Toerisme Holwerd	99.250	81.172	18.078
15	Spaarwater	Stichting Acacia Institute	587.937	587.937	-
16	Vissersommetje	ANV De Lieuw	46.641	42.868	3.773
17	Hof van Heden	Stichting Sint Jan	94.980	94.980	-
18	Onderweg naar duurzaam Temaard	Energië Coörperatie Temaard	25.000	25.000	-
19	Speelontmoetingsveld en kaatsmuur Sexbierum	Vereniging Dorpsbelang Sexbierum - Pietersbierum	10.000	10.000	-
20	Bijzondere transities van streekeigen waddenproducte	Preijde Plant Marketing	76.800	-	76.800
21	Texelpoints, loyaal aan de Wadden	Coöperatie Texel Loyaal W.A.	89.021	31.268	57.753
22	WE BIRD	Vogelbescherming Nederland	564.636	-	564.636
23	Vogelrijk Zuricheroordpolder	Vereniging Natuurmonumenten	508.736	-	508.736
24	Unidentified Floating Objects & Kijkkastenroute in Wierum	Stichting BuitenAtelier	3.900	3.900	-
nr	Projectnaam	Subsidieontvanger	Subsidie Waddenfonds	Gewijzigde subsidie	Vrijval
25	Herplant van lepen in de Waddenregio	Stichting Iepenwacht Groningen	2.663.107	2.541.678	121.429
26	WE BIRD Educatief	Vogelbescherming Nederland	300.753	72.830	227.923
	Totaal vrijval op basis van vastgestelde projecten en gewijzigde subsidieverlening				**4.989.395**

Van de 25 projecten waarvoor een vaststellingsbeschikking is afgegeven, zijn 5 projecten niet uitgevoerd. Er zijn uiteenlopende redenen waarom sommige projecten niet zijn gerealiseerd door veelal gewijzigde omstandigheden. Voorbeelden zijn problemen in de financiering van het totale project, beleidswijzigingen overheden waardoor gronden niet aangekocht kunnen worden en onvoldoende samenwerking tussen projectpartners. In totaal wordt een bedrag aan vrijval van € 4.989.395 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve[6].

Op de website van het Waddenfonds treft u informatie aan over alle projecten die vanaf 2012 door het Waddenfonds zijn vastgesteld.

Bedrijfsvoering

Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur is een kleine organisatie ingericht. Er is sprake van een directeur/secretaris, programmamanager, controller, drie programmaregisseurs en ondersteuning.
Overige substantiële personeelskosten betroffen inhuur van de beheerfunctie. Deze functie wordt uitgevoerd door de afdeling Subsidiezaken van de provincie Fryslân. De overige ondersteunende diensten op het gebied van financiën, personeel, archief, communicatie, informatie en juridische zaken zijn structureel ingehuurd van de provincie Fryslân (als gevolg van art. 9 bestuursakkoord).
Ten slotte zijn in de bedrijfsvoeringskosten opgenomen de kosten van werkplekken, huisvestingskosten en bureaukosten en ook externe inhuur voor specifieke en specialistische advisering.

[6] Het totaalbedrag aan vrijval van € 4.989.395 is inclusief een terugbetaling van € 99.482 aan het Waddenfonds vanwege een lager vastgestelde subsidie aan een project.

De organisatiekosten bedragen maximaal 5% van het gemiddelde van de rijks(jaar)dotaties tot het einde van de looptijd van het Waddenfonds (2026). Daarbij is afgesproken dat er prudent met de beschikbare ruimte voor bedrijfsvoeringskosten wordt omgegaan. Het niet bestede deel (positief resultaat) vloeit aan het einde van het jaar in de Algemene Reserve. In 2016 is er een positief resultaat van ruim € 140.000 behaald op de organisatiekosten. Dat resultaat valt grotendeel te verklaren met een besparing van bijna € 30.000 op de personeelskosten en van ruim € 110.000 op de kosten van bedrijfsvoering.

In 2015 heeft er een evaluatie van de beheerfunctie plaatsgevonden. Uit de evaluatie en analyse is onder meer gebleken dat het wenselijk, maar ook nodig is, de beheerfunctie kwalitatief en kwantitatief te versterken. Daaraan is in 2016 voldaan door een aantal verbetermaatregelen door te voeren. Ook wordt intensiever uitvoering gegeven aan het beheer van projecten waarop subsidiebeschikkingen zijn afgegeven.

4 Bijdragen projecten aan doelen Waddenfonds

In het jaarverslag Waddenfonds over 2015 heeft het dagelijks bestuur de ambities voor de toekomst geformuleerd. Het jaar 2016 werd beschouwd als een uitdagend jaar waarin de koers moest worden uitgezet voor de aankomende jaren. Daarbij werd verwezen naar de contouren van een investeringskader voor de komende tien jaar. Met het investeringskader maken de waddenprovincies de weg vrij voor een meerjarenfinanciering van grote projecten, die ook een substantiële bijdrage leveren aan de doelen van het Waddenfonds. Vaak gaat het dan om projecten waar veel geld mee is gemoeid en die voor meerdere jaren een subsidie zouden moeten krijgen.

4.1 Integrale projecten

De drie waddenprovincies willen de komende tien jaar € 150 miljoen uit het Waddenfonds inzetten voor het aanjagen van investeringen in zes grote opgaven in het Waddengebied. Op die manier willen Fryslân, Groningen en Noord-Holland specifieke problemen oplossen en ruimte creëren voor een verdere ecologische en duurzame economische ontwikkeling van het waddengebied. Dit staat in het Investeringskader Waddengebied 2016 – 2026, dat door Provinciale Staten van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland in 2016 is vastgesteld.

De € 150 miljoen uit het Waddenfonds wordt ingezet voor projecten die passen in de volgende zes majeure opgaven:

1. Waddenzee;
2. Havenontwikkeling en natuurverbetering;
3. Het versterken en vermarkten van werelderfgoed;
4. Vitale kust en Afsluitdijk;
5. Eems-Dollard-gebied in balans;
6. Eilanden op eigen kracht.

Aanvullend op de bijdrage uit het Waddenfonds is er altijd sprake van cofinanciering. Er wordt gestreefd naar een groter investeringseffect door minstens eenzelfde bedrag aan cofinanciering als de inzet van het Waddenfonds. De grote projecten waarvoor het Waddenfonds in 2016 middelen beschikbaar heeft gesteld dragen bij aan de volgende majeure opgaven:

ONTWERP

WF-bijdrage aan groot project:	Majeure opgave investeringskader:
Beleefcentrum Afsluitdijk DNA	- Versterken en vermarkten werelderfgoed - Vitale kust en Afsluitdijk
Marconi fase 3	- Eems-Dollardgebied in balans
Spuistroomcentrale Kornwerderzand	- Vitale kust en Afsluitdijk
Vismigratierivier Afsluitdijk	- Waddenzee - Vitale kust en Afsluitdijk
Vitale kust Eemsdelta	- Eems-Dollardgebied in balans

4.2 Kennishuishouding

Waddenacademie
De Waddenacademie speelt een agenderende, programmerende en informerende rol bij het onderzoek in de Waddenregio. De onderzoeksgebieden zijn: klimaatwetenschappen, ecologie, geologie, economie en sociaal-culturele onderwerpen. Het werkprogramma van de Waddenacademie richt zich op het realiseren van het vierde hoofddoel van Waddenfonds: 'het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding van het Waddengebied'.

De Waddenacademie ontvangt jaarlijks een budgetsubsidie van het Waddenfonds. De verleende subsidie bedroeg in 2016 maximaal € 1,2 miljoen op basis van het door het dagelijks bestuur van het Waddenfonds goedgekeurde werkprogramma 2016 van de Waddenacademie. Het werkprogramma van de Waddenacademie voorziet onder andere in de inzet van kennis voor het Waddenfonds. De activiteiten zijn uitgewerkt op basis van drie kerntaken van de Waddenacademie die voortvloeien uit hoofddoelstelling 4 van het Waddenfonds. Deze kerntaken zijn als volgt:

1. *Het identificeren van domein overstijgende kennisleemtes ten behoeve van de duurzame ontwikkeling van het waddengebied en het articuleren van voor het waddengebied relevante onderzoeksvragen (Agenderen);*
2. *Het bevorderen van een samenhangende onderzoeksprogrammering op regionaal, nationaal en internationaal niveau (Programmeren);*
3. *Het bevorderen van informatievoorziening en kennisuitwisseling in en tussen de kenniswereld, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisatie (Informeren).*

In 2016 is onder meer gewerkt aan een kennisagenda die aansluit bij maatschappelijke kwesties die spelen in het trilaterale Waddengebied. De vijf disciplinaire wetenschapsgebieden (geowetenschap, ecologie, economie, cultuurhistorie, klimaat en water) van de Waddenacademie zijn daarbij leidend.

Verder heeft de Waddenacademie op verzoek van het Waddenfonds twee audits uitgevoerd:

CONCEPT

1) Een audit naar de vraag wat de meest effectieve maatregelen zijn om de vispopulatie in de Waddenzee te versterken. Het rapport is in februari 2016 uitgebracht door de Waddenacademie. De resultaten van de audit hebben er mede toe geleid dat een deel van het in 2016 gehonoreerde project 'Vismigratierivier' wordt ingericht als kenniscentrum voor trekvissen;
2) Evaluatie vier projecten Waddenfonds met een grote onderzoekscomponent. De Waddenacademie heeft vier door het Waddenfonds gefinancierde projecten met een grote onderzoekcomponent geëvalueerd. Het betrof de projecten Mosselwad, Waddensleutels, WaLTER en Metawad. Deze vier grote onderzoekprogramma's zijn in 2009 en 2010 gefinancierd door het Waddenfonds. Mosselwad en Waddensleutels zijn in 2016 afgerond en vastgesteld. WaLTER en Metawad zijn lopende projecten en bevinden zich in een afrondend stadium.

De Waddenacademie heeft in 2016 bijgedragen aan de beoordeling (expertjudgement) van Waddenfondsprojecten. Op 16 december 2016 heeft het dagelijks bestuur het werkprogramma 2017 van de Waddenacademie goedgekeurd en een subsidieverleningsbeschikking afgegeven voor 2017.

Expertjudgement Waddenfondsprojecten

In haar negende advies heeft de Kwaliteitscommissie aangegeven dat de commissie bij herhaling heeft bepleit dat het Waddenfonds stimuleert dat projecten worden ingediend die meer dan een van de hoofddoelstellingen beogen. De commissie sluit niet uit dat er ook diverse aanvragen zijn ingediend die primair één thematisch doel dienen maar ook positieve effecten hebben ten aanzien van andere thema's. *In de monitoring van de 'outcome' van projecten moet tot uiting komen in hoeverre projecten direct en indirect bijdragen aan meervoudig doelbereik en door samenwerkende partijen tot stand komen.*

In 2015 heeft het Waddenfonds aan RoyalHaskoningDHV opdracht verleend tot het systematisch scannen van projecten waar Waddenfondssubsidies aan zijn verleend. De projecten worden beschreven in termen van 'input' (investeringen en beoogde activiteiten), 'output' (inhoudelijke prestaties) en 'outcomes' (bijdrage aan Waddenfondsdoelen).

De Waddenfondsprojecten[7] zijn door een groep experts[8] beoordeeld om een beter zicht te krijgen op de 'opbrengst' van 10 jaar Waddenfonds en de bijdrage van de projecten aan de hoofddoelen van het Waddenfonds. Voor de (afgeronde en lopende) projecten levert dit een belangrijke bijdrage aan de verantwoording van de Waddenfondssubsidies. Er zijn tevens aanbevelingen gedaan voor de inzet van middelen in de toekomst.

De meeste Waddenfondsprojecten zijn gerelateerd aan de hoofddoelen 1 en 3 zoals verwoord in hoofdstuk 1 van het voorliggend Jaarverslag. Het aantal projecten gerelateerd aan hoofddoel 2 is beperkt. Hoofddoel 4 komt (in principe) in elk project aan bod, maar het beeld is dat dit doel veelal alleen genoemd wordt als algemene spin-off. De expertjudgement levert geen inzicht in *de mate waarin* de Waddenfondsprojecten aan de hoofddoelen van het Waddenfonds bijdragen. Dat kan alleen als voor alle doelen meetbare indicatoren zijn vast te stellen als maatstaven.

In de rapportage van RoyalHaskoningDHV zijn onder andere de volgende aanbevelingen op programmaniveau gedaan:
1. Hoofddoelen regelmatig nader duiden in het licht van de actuele tijdsgeest;
2. Stuur meer op samenhang in de context van het waddengebied;
3. Breng regelmatig focus aan binnen de thema's van het Waddenfonds, wederom in het licht van de actuele tijdsgeest;

[7] Voorafgaand aan het expertjudgement zijn alle 120 Waddenfondsprojecten (exclusief de projecten vanuit het Budget Lokale Innovaties) geïnventariseerd.

[8] De beoordeling van projecten heeft plaatsgevonden in een tweetal expertdagen waaraan de leden van de Kwaliteitscommissie Waddenfonds en de leden van de Waddenacademie hebben deelgenomen.

4. Zorg voor een set indicatoren, op het niveau van de hoofddoelen en/of de thema's van het Waddenfonds (meetbaar en verifieerbaar);
5. Grote, maar ook kleine projecten zijn en blijven van belang om bij te dragen aan de hoofddoelen van het Waddenfonds.

4.3 Verhouding ecologie/economie

De Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds stuurt sinds de decentralisatie met subsidieplafonds per openstellingsperiode op artikel 3 uit het bestuursakkoord: "De gelijke verdeling van de middelen aan het einde van de periode (2026) uit het Waddenfonds tussen duurzame economie en ecologie wordt in stand gehouden".

Over 2016 was het beeld als volgt:

Subsidieplafonds Waddenfonds verdeeld naar:	**Ecologie**	**Economie**
2012/2013	45%	55%
2014	52%	48%
2015	40%	60%
2016	0	100%
Gemiddeld vanaf 2012 tot heden	**34%**	**66%**

Subsidietoekenning Waddenfonds verdeeld naar:	**Ecologie**	**Economie**
2012/2013	50%	50%
2014	69%	31%
2015	75%	25%
2016	11%	89%
gemiddeld vanaf 2012 tot heden	**51%**	**49%**

Subsidievaststellingen verdeeld naar:	**Ecologie**	**Economie**
2013	81%	19%
2014	20%	80%
2015	76%	24%
2016	49%	51%
gemiddeld vanaf 2012 tot heden	**57%**	**43%**

Het verschil in percentages tussen de verdeling bij openstelling (subsidieplafonds) en bij toekenning vloeit onder andere voort uit het feit dat voor twee openstellingen – de tenders 'Duurzame recreatie en toerisme' en 'Waddenfilm'- de indieningstermijn liep tot begin 2017. De beslissingen over deze aanvragen vinden plaats in 2017. Tegelijkertijd zijn in 2016 vooral projecten gesubsidieerd die betrekking hadden op de openstelling Duurzame recreatie en toerisme van eind 2015. Ook komt het voor dat per openstellingsperiode niet voor elk thema aanvragen worden ingediend die leiden tot uitputting van het beschikbare budget (het bereiken van de gestelde subsidieplafonds).

ONTWERP

In 2016 heeft het dagelijks bestuur van het Waddenfonds met drie subsidieplafonds voor 100% gestuurd op het genereren van projecten die leiden tot een economische investering in het waddengebied. Ook bij de subsidietoekenningen in 2016 is eenzelfde beeld te zien als wordt gekeken naar het totaalbedrag dat is toegekend: 11% ecologie en 89% economie. Indien alleen de projecten in beschouwing worden genomen die in 2016 zijn vastgesteld dan is de verhouding 49% ecologie en 51% economie. Deze percentages zijn berekend inclusief de projecten die in 2012 door het Rijk zijn overgedragen en in 2016 zijn vastgesteld.

Het gemiddelde percentage vanaf 2012 op basis van vaststellingen is 57% ecologie en 43% economie. Hierbij wordt opgemerkt dat buiten beschouwing is gelaten dat positieve indirecte effecten kunnen optreden. Projecten die worden gerangschikt als 'ecologie' kunnen een positief economisch effect hebben en vice versa. Zo zullen tijdens de realisatiefase van een natuurproject aannemers worden ingehuurd (werkgelegenheid). Bovendien kan dat project na oplevering een positieve impuls hebben voor recreatie en toerisme (bestedingen) in het desbetreffende gebied.

5 Organisatie en uitvoering

5.1 Wijze van organiseren

Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds
In mei/juni 2012 hebben Provinciale Staten van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland besloten tot het instellen van het openbaar lichaam Waddenfonds op basis van een gemeenschappelijke regeling.

Dagelijks bestuur en algemeen bestuur
Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds bestaat uit drie leden, die eveneens gedeputeerde zijn in de eigen Waddenprovincie. Het algemeen bestuur heeft uit negen leden. Naast de drie gedeputeerden zijn vanuit Fryslân, Groningen en Noord-Holland ieder twee leden van Provinciale Staten afgevaardigd. Voor elk van de bestuursleden is een plaatsvervanger aangewezen. Het algemeen bestuur is als volgt samengesteld:

Samenstelling algemeen bestuur vanaf juli 2016		
Dhr. H. Staghouwer	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF), voorzitter[9]	Provincie Groningen
Dhr. K. Kielstra	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF)	Provincie Fryslân
Dhr. C.J. Loggen	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF)	Provincie Noord-Holland
Dhr. M. de Roo	Lid Provinciale Staten	Provincie Fryslân
Dhr. P. Kraaima	Lid Provinciale Staten	Provincie Fryslân
Dhr. J.K. Star	Lid Provinciale Staten	Provincie Groningen
Dhr. H. Miedema	Lid Provinciale Staten	Provincie Groningen
Dhr. W. Bakker	Lid Provinciale Staten	Provincie Noord-Holland
Mw. E.A.S. Rommel	Lid Provinciale Staten	Provincie Noord-Holland

[9] Op basis van roulerend voorzitterschap benoemd voor een periode van vier jaar.
*) Wegens het vervullen van andere functies hebben dhr. C. Boland en mw. Van Hartskamp-De Jong in het voorjaar van 2016 hun Statenlidmaatschap van de provincie Noord-Holland beëindigd. Derhalve zijn zij niet langer lid van het Algemeen Bestuur Waddenfonds. De Staten van Noord-Holland hebben in hun plaats dhr. W. Bakker en mw. E.A.S. Rommel aangewezen.

CONCEPT

Samenstelling algemeen bestuur tot juli 2016		
Dhr. K. Kielstra	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF), voorzitter	Provincie Fryslân
Dhr. H. Staghouwer	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF)	Provincie Groningen
Dhr. C.J. Loggen	Gedeputeerde (tevens lid dagelijks bestuur WF)	Provincie Noord-Holland
Dhr. M. de Roo	Lid Provinciale Staten	Provincie Fryslân
Dhr. P. Kraaima	Lid Provinciale Staten	Provincie Fryslân
Dhr. F.A.M. Keurentjes	Lid Provinciale Staten	Provincie Groningen
Dhr. H. Miedema	Lid Provinciale Staten	Provincie Groningen
Dhr. W. Bakker*)	Lid Provinciale Staten	Provincie Noord-Holland
Mw. E.A.S. Rommel*)	Lid Provinciale Staten	Provincie Noord-Holland

Uitvoeringsorganisatie
Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van het Waddenfonds is medio 2012 een kleine uitvoeringsorganisatie ingericht. Daarnaast vindt inhuur plaats voor de beheerfunctie.

Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds
Het algemeen bestuur van het Waddenfonds heeft bij de start van de Gemeenschappelijke regeling in 2012 – op basis van artikel 23 van de gemeenschappelijke regeling Waddenfonds – de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds ingesteld. Deze Kwaliteitscommissie bestaat uit onafhankelijke deskundigen op het terrein van economie, ecologie en op het vlak van bestuur en governance. De Commissie heeft een tweeledige adviestaak:

1. over het ontwerp-uitvoeringskader, het ontwerp-Uitvoeringsprogramma en het ontwerp-Jaarverslag;
2. over monitoring en periodieke evaluatie van het beheer van Waddenfonds en de besteding van middelen van het fonds.

De adviezen die de Commissie in 2016 heeft uitgebracht kunt u downloaden vanaf de website www.waddenfonds.nl.

De Kwaliteitscommissie beoordeelt de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) aan de hand van vier hoofdaanbevelingen:

1. Werk vanuit een integrale gebiedsvisie. Deze geeft richting aan maatregelen die substantieel bijdragen aan het bereiken van de doelen van het Waddenfonds, aan het zetten van accenten in Jaarprogramma's en draagt bij aan coalitievorming bij subsidieaanvragen;
2. Bevorder aanvragen waarmee aan meerdere (hoofd)doelen per project wort bijgedragen;
3. Leg meer nadruk op de innovatieve kant bij aanvragen voor subsidies uit het Budget lokale innovaties;
4. Zet meer instrumenten in (dan subsidieverstrekking op volgorde van ontvangst) waarmee meer sturing kan worden gegeven op doelbereik.

In het licht van deze aanbevelingen en mede naar aanleiding van de vaststelling van het Investeringskader Waddengebied is in het najaar 2016 door het Waddenfonds gestart met het opstellen van het concept-Uitvoeringskader Waddenfonds. Daarin wordt – na advisering door onder andere de Kwaliteitscommissie – aan Provinciale Staten voorgelegd hoe vanuit de integrale visie op het gebied en de opgaven door het Waddenfonds de hoofddoelen zijn vertaald in gespecificeerde doelen. Dit is richtinggevend voor het zetten van de accenten bij de inzet van de middelen door het Waddenfondsbestuur. De zes majeure opgaven zoals gesteld in het investeringskader Waddengebied dragen bij aan coalitievorming en stellen ook het Waddenfonds in staat om in de verdere programmering te sturen op de bijdrage van projecten aan meerdere (hoofd)doelen.

In 2016 is in de voorlichting en in de beoordeling van subsidieaanvragen uit het budget lokale innovaties het innovatieve aspect benadrukt. Om na te gaan welke redenen er zijn dat er in 2016 weinig BLI-aanvragen zijn gehonoreerd, is inmiddels een evaluatie gestart. De uitkomsten daarvan zullen in 2017 worden omgezet in een gewijzigde inzet van het budget lokale innovaties.

De vierde aanbeveling wordt nu voor het tweede jaar op rij opgevolgd door te werken met een tendersystematiek. In 2016 betrof dat de tenders voor het thema Duurzame recreatie en toerisme en de tender voor de waddenfilm. In dit laatste geval betreft het een tender waarbij de financiële bijdrage zal worden verleend in de vorm van een subsidie met terugbetalingsverplichting in plaats van de klassieke subsidie. Voor deze openstelling is een samenwerkingsovereenkomst met het Filmfonds aangegaan.

Adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds
In de 'Verordening adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds' van 6 december 2012 heeft het algemeen bestuur van het Waddenfonds besloten tot het instellen van een vaste commissie van advies aan het bestuur voor de behandeling van bezwaarschriften. Deze adviescommissie bestaat uit een voorzitter en ten minste twee leden, die geen deel uitmaken van of werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van de deelnemers aan, dan wel het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Het betreft dus een onafhankelijke bezwarencommissie.

5.2 Beheer en controle

Beheerorganisatie
De werkzaamheden van de beheerorganisatie zijn verdeeld in de volgende drie hoofdtaken:
1. Beoordeling van subsidieaanvragen;
2. Beheer van subsidieprojecten;
3. Ondersteuning van de uitvoeringsorganisatie en de directeur van het Waddenfonds.

Bij de beoordeling van de aanvragen gaat het primair om de vraag of de projecten voldoen aan alle geldende subsidiecriteria en wet- en regelgeving. De uitkomsten van deze technische toets worden vastgelegd in een beoordelingschecklist dat samen met een inhoudelijke toets van de programmaregisseur wordt verwerkt in het beleidsadvies van de directeur en aangeboden aan het dagelijks bestuur.

In de fase waarin de subsidies zijn toegekend en de projecten van start zijn gegaan, is het belangrijk om goed te monitoren of het project conform de gestelde voorwaarden wordt uitgevoerd. Ieder jaar dienen subsidieontvangers daartoe minimaal één voortgangsrapportage in. Hiermee doen zij verslag van hun activiteiten en kunnen zij nieuwe financiële voorschotten aanvragen op basis van gerealiseerde kosten. Daarnaast vinden op reguliere basis startgesprekken, voortgangsgesprekken en locatiebezoeken plaats.

Daarnaast ondersteunt de beheerorganisatie de directeur en de programmaregisseurs met kennis en expertise. Dit betreft onder meer advies over complexe subsidie technische en juridische zaken en toetsing van beleid aan diverse (Europese) regelgeving.

Tot slot ondersteunt de beheerorganisatie de uitvoeringsorganisatie bij bezwaarprocedures en verzoeken in het kader van de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB).

Beheer- en controlesysteem

Eind 2016 heeft het Waddenfonds 102 projecten in beheer. Totaal is aan deze projecten ongeveer € 150 miljoen aan subsidie verleend, waarvan nog afgerond € 98 miljoen uitbetaald moet worden. Op basis van de huidige informatie zullen tot eind 2017 hiervan ongeveer 60 projecten tot afronding komen. Het verzoek tot afrekening van de subsidie volgt 13 weken na afronding van het project. De beheerorganisatie verwacht derhalve vanaf het tweede kwartaal 2017 een piek in het aantal verzoeken tot vaststelling.

In 2016 heeft de beheerorganisatie naar schatting tussen 50 en 60 gesprekken gevoerd. Dit betreft start-, tussentijdse en eindgesprekken met subsidieontvangers en voorlichtingsgesprekken met aanvragers. De beheerorganisatie voert enkele van deze gesprekken samen met de programmaregisseurs in het kader van kennisuitwisseling.

Naar schatting heeft de beheerorganisatie in ongeveer 12 van de 23 vaststellingen een locatiebezoek afgelegd. Daarnaast voert de beheerorganisatie ongeveer de helft van de gesprekken op locatie of bij de subsidieontvanger om voldoende betrokken te zijn bij de projecten en de mensen achter de projecten.

In 2016 zijn 42 wijzigingsverzoeken behandeld en aan het dagelijks bestuur voorgelegd. De wijzigingen variëren van uitstel van de einddatum door vertraging in de uitvoering tot het overdragen van de subsidie of gedeeltelijk niet kunnen realiseren van de resultaten. De beheerorganisatie beoordeelt de wijzigingen op twee hoofdvoorwaarden. De mate waarin de subsidieontvanger een vertraging heeft kunnen voorzien en de mate waarin hij daar invloed op heeft kunnen uitoefenen. Bijzonder aan het Waddenfonds is dat het fonds een hefboom voor ontwikkeling wil zijn, waardoor projecten in een vroege fase van de uitvoering voor subsidie bij het Waddenfonds worden ingediend. Het optreden van uitvoeringsrisco's komt daardoor regelmatig voor. Door de voortgangsrapportages en voortgangsgesprekken en de actieve houding van de beheerorganisatie kan schade, zoals het moeten intrekken of lager vaststellen van subsidies toch slechts in beperkte mate voorkomen. De beheerorganisatie heeft in 2016 in 7 gevallen een dergelijk besluit aan de directeur en het dagelijks bestuur moeten voorleggen.

Bezwaar en beroep

Een belanghebbende kan bezwaar maken tegen een besluit van het bestuur van het Waddenfonds. Daarnaast kan een ieder een klacht indienen over de wijze waarop een bestuursorgaan zich jegens hem of een ander heeft gedragen. Voor de advisering over bezwaarschriften en klachten heeft het bestuur een onafhankelijke adviescommissie ingesteld. Standaardprocedure is dat het Waddenfonds altijd eerst via een minnelijke weg tot een oplossing probeert te komen. In 2016 zijn 7 bezwaarschriften ingediend en zijn geen klachten ontvangen.

CONCEPT

Alle ingediende bezwaarschriften hadden betrekking op subsidieverstrekking. In één geval heeft het dagelijks bestuur een beslissing op bezwaar genomen waarbij de subsidie alsnog is toegekend aan de bezwaarmaker. Hiermee was een subsidiebedrag gemoeid van € 899.799. In twee gevallen, waarin geen subsidie werd verleend, zijn de bezwaarschriften ingetrokken na overleg met vertegenwoordigers van het Waddenfonds. Een ander bezwaar dat betrekking had op de hoogte van de verstrekte subsidie is ingetrokken nadat het dagelijks bestuur een gewijzigde subsidiebeschikking heeft afgegeven, conform het advies van de Adviescommissie rechtsbescherming Waddenfonds.

Eind 2016 zijn nog twee bezwaren in procedure en loopt er nog een hoger beroep bij de rechtbank nadat het dagelijks bestuur een beslissing op bezwaar had genomen waarbij het besluit om geen subsidie toe te kennen, werd gehandhaafd.

Verzoeken Wet Openbaarheid Bestuur (WOB)
In 2016 zijn diverse WOB verzoeken ingediend bij het Waddenfonds. De formele WOB verzoeken, meestal ingediend via een advocaat/adviesbureau, zijn formeel (en binnen de wettelijke termijn) afgehandeld. Enkele andere verzoeken "om informatie" zijn via de mail afgehandeld waarna werd gevraagd of het antwoord naar tevredenheid was en als afgehandeld kon worden beschouwd. In totaal zijn 8 verzoeken om informatie afgehandeld.

6 Voorlichting en publiciteit

Dit hoofdstuk behandelt de in 2016 uitgevoerde voorlichtings- en publiciteitsmaatregelen. Het Waddenfonds heeft in 2016 de communicatie op belangrijke onderdelen verder geprofessionaliseerd.

Website
In september van het afgelopen jaar is de nieuwe website online gegaan. Naast een moderne vormgeving en uitstraling worden nu vooral ondernemers, overheden en organisaties beter gefaciliteerd bij het indienen van een subsidieaanvraag. Het indienen van een aanvraag wordt op de website stapsgewijs inzichtelijk gemaakt. Daarnaast is de informatievoorziening over regelgeving en gehonoreerde projecten van het Waddenfonds beter toegankelijk gemaakt. De nieuwe website is ook via tablet en smartphone te raadplegen.
Komend jaar worden op de website alle projecten, die financieel door het Waddenfonds worden gesteund, aan de hand van een Geografische Informatie Systeem (GIS) zichtbaar gemaakt en in de etalage gezet.

Nieuwsbrief
De nieuwsbrief heeft een nieuwe vormgeving gekregen en wordt digitaal verstuurd. Daarnaast is de verschijningsfrequentie van de nieuwsbrief van het Waddenfonds sterk opgevoerd. De digitale nieuwsbrief is een belangrijk communicatiemiddel om betrokken stakeholders, marktpartijen en lagere overheden te informeren over gehonoreerde projecten en beleidsontwikkelingen bij het Waddenfonds. Het aantal abonnees is inmiddels de 500 gepasseerd. Uit het digitale registratiesysteem blijkt dat de abonnees de nieuwsbrieven van het Waddenfonds goed lezen.

Free publicity
Met de verspreiding van persberichten heeft het Waddenfonds in 2016 veelvuldig publiciteit gegenereerd voor projecten, die een financiële bijdrage krijgen uit het fonds. De regionale media in het Waddengebied maken volop gebruik van de verstrekte persinformatie.

CONCEPT

Waddendag
De jaarlijkse Waddenfondsdag is onder de naam Waddendag in 2016 in een nieuwe jas gestoken. Onder de noemer 'Kansen pakken in de Waddenregio' is op vrijdag 25 november in theater De Kampanje in Den Helder veel aandacht geschonken hoe ondernemers en andere partijen investeringen van het Waddenfonds maximaal kunnen benutten. Daarbij was er aandacht voor de kracht van *community building*. De ruim 225 ondernemers, bestuurders en stakeholders werd een interactief programma aangeboden met kenniscolleges, een workshop van de Jonge Waddenacademie, excursies in de haven van Den Helder en een projectenmarkt. Ook was er volop ruimte voor relatiebeheer en netwerken. Het Waddenfonds organiseerde tijdens de Waddendag eveneens speeddates voor de tender Duurzame Recreatie en Toerisme. Ondernemers en andere partijen werden zo in de gelegenheid gesteld om na te gaan hoe kansrijk hun projectplannen zijn voor een subsidieaanvraag bij het Waddenfonds. In totaal hebben zo'n twintig potentiële deelnemers gebruik gemaakt van een speeddate.
Om de Waddendag doorlopend te verbeteren, zijn de bezoekers halverwege december digitaal geënquêteerd over het programma. De overgrote meerderheid van de respondenten heeft het congres beoordeeld met een rapportcijfer 7 en 8. Ook zijn er suggesties gedaan voor eventuele verbeteringen en aanpassingen.

Voor het komend jaar wil het Waddenfonds de organisatie voor de Waddendag verbreden. Zo wordt er samenwerking gezocht met het Regiecollege Waddengebied (RCW).

1.2 Paragrafen

Paragraaf 1 Bedrijfsvoering
In het overzicht van baten en lasten is de post organisatiekosten weergegeven. Deze post bestaat uit personeelskosten en bedrijfsvoeringskosten.
Ter ondersteuning van het dagelijks bestuur en algemeen bestuur is een kleine organisatie ingericht. Er is sprake van een directeur/secretaris, programmamanager, controller, drie programmaregisseurs en ondersteuning.
Overige substantiële personeelskosten betroffen inhuur van de beheerfunctie. Deze functie wordt uitgevoerd door de afdeling Subsidiezaken van de provincie Fryslân. De overige ondersteunende diensten op het gebied van financiën, personeel, archief, communicatie, informatie en juridische zaken zijn structureel ingehuurd van de provincie Fryslân (als gevolg van art. 9 bestuursakkoord).
Ten slotte zijn in de bedrijfsvoeringskosten opgenomen de kosten van werkplekken, huisvestingskosten en bureaukosten en ook externe inhuur voor specifieke en specialistische advisering.

De organisatiekosten bedragen maximaal 5% van het gemiddelde van de rijks(jaar)dotaties tot het einde van de looptijd van het Waddenfonds (2026). Daarbij is afgesproken dat er prudent met de beschikbare ruimte voor bedrijfsvoeringskosten wordt omgegaan. Het niet bestede deel (positief resultaat) vloeit aan het einde van het jaar in de Algemene Reserve. In 2016 is er een positief resultaat van ruim € 140.000,-- behaald op de organisatiekosten. Dat resultaat valt grotendeel te verklaren met een besparing van bijna € 30.000,- op de personeelskosten en van ruim € 110.000,-- op de kosten van bedrijfsvoering.

In 2015 heeft er een evaluatie van de beheerfunctie plaatsgevonden. Uit de evaluatie en analyse is onder meer gebleken dat het wenselijk, maar ook nodig is, de beheerfunctie kwalitatief en kwantitatief te versterken. Daaraan is in 2016 voldaan door een kwalitatieve wisseling in accenten in de inzet van de beheerfunctie door te voeren. Ook wordt intensiever uitvoering gegeven aan het beheer van projecten waarop subsidiebeschikkingen zijn afgegeven.

CONCEPT

Paragraaf 2 Financiering

Deze paragraaf gaat over het beheer van de financiële middelen. De kaders voor het op een verantwoorde manier beheren van de financiële middelen worden gevormd door de Financiële Verordening en de wet Financiering decentrale overheden (Fido).

Ontwikkeling financieringssaldo

Dit betreft het saldobedrag dat het Waddenfonds ontvangen heeft tot ultimo 2016 maar nog niet heeft uitgegeven. Het saldo aan liquide middelen en deposito's bedroeg begin 2016 € 169 miljoen positief. Het saldo is gedurende het jaar verder gestegen tot € 177 miljoen eind 2016. Medio december 2013 is de Wet Schatkistbankieren van kracht geworden. Dit houdt in dat decentrale overheden hun overtollige geldmiddelen verplicht bij het Ministerie van Financiën dienen onder te brengen. Ultimo 2016 stond er een bedrag van € 147 miljoen in rekening-courant en een bedrag van € 30 miljoen in twee deposito's bij het Agentschap van Financiën.

Beleggingen/ontvangen rente

Het grootste gedeelte van de tijdelijk overtollige geldmiddelen wordt op rekening-courant bij het Agentschap van Financiën aangehouden. De rentevergoeding hierop is gebaseerd op eonia, het eendaags interbancaire rentetarief. Het eonia% was in heel 2016 negatief, echter het Agentschap hanteert een minimaal rentetarief van 0%.
Daarnaast wordt er sinds eind april 2014 belegd in twee langlopende deposito's van elk € 15 miljoen bij het Agentschap van Financiën. Rente Totaal 2016: 426.819

Overzicht deposito's:

Bedrag	Looptijd	Datum ingang	Datum afloop	Rente%	Rente 2016
€ 15.000.000	7 jaar	30-04-2014	30-04-2021	1,22	€ 184.000
€ 15.000.000	9 jaar	30-04-2014	02-05-2023	1,61	€ 242.820

Ontwikkeling financiële markten

De ECB heeft in 2016 de refirente verder verlaagd naar 0,00%. De renteniveaus op de geld- en kapitaalmarkt zijn ook in 2016 verder gedaald en inmiddels historisch laag. Zolang de economie geen robuustere vormen van herstel laat zien zullen de rentes naar verwachting laag blijven.

Risicobeheer treasury

De belangrijkste risico's voor de GR Waddenfonds zijn: renterisico en kredietrisico. De volgende maatregelen zijn genomen om deze risico's te beheersen.

Renterisicobeheer

Vanuit de wet Fido worden richtlijnen gegeven voor het renterisico voor korte- en lange termijnfinanciering. Het renterisico op kortlopende financieringen wordt beperkt door een zogenaamde kasgeldlimiet, 8,2% van de begroting. De GR Waddenfonds heeft overtollige liquiditeiten en maakt geen gebruik van kortlopende financieringen.

Voor de lange termijnfinancieringen geldt de renterisiconorm, die is van toepassing op vaste schulden en aangetrokken geldleningen. De GR Waddenfonds heeft geen langlopende schulden.

Kredietrisicobeheer

Het kredietrisico van de GR Waddenfonds is zeer gering. Tijdelijk overtollige geldmiddelen worden op basis van de Wet Schatkistbankieren uitsluitend en verplicht belegd bij het Ministerie van Financiën. De GR maakt geen gebruik van derivaten.

CONCEPT

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de GR Waddenfonds in staat is om financiële risico's op te vangen zonder dat wijziging van beleid noodzakelijk is.

In de werkwijze voor de subsidies worden beschikte subsidies tevens gereserveerd als verplichtingen waarmee de uitgaven één op één lopen. Door met subsidieplafonds te werken kan het bestuur sturing houden en een programma voor dat jaar limiteren op het moment dat het bereiken van de doelen van het Waddenfonds in gevaar komen. Daarmee worden risico's als minimaal ingeschat.

Er bestaat echter wel een risico dat een subsidieaanvrager een bezwaar- en beroep procedure instelt tegen een afgewezen aanvraag. Om een eventuele honorering van bezwaar- en beroepschriften te kunnen dekken wordt 20% van het gedecentraliseerde jaarbudget als weerstandsvermogen aangehouden. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt het jaarbudget vanaf 2016 van bijna € 29 miljoen gehanteerd. Hiermee wordt het weerstandsvermogen op € 5,8 miljoen berekend. Dit bedrag wordt binnen de algemene reserve afgezonderd van de vrij aanwendbare middelen. Halverwege de looptijd tot 2026 zal worden bekeken of het weerstandsvermogen naar beneden kan woorden bijgesteld.

Bij de organisatiekosten (onvoorzien) betreft het de materiële risico's (als huurcontract of personele conflicten). De materiële risico's worden als marginaal ingeschat. Uitgangspunt is dat eventuele risico's binnen de begrote organisatiekosten kunnen worden opgelost. Bij de organisatiekosten zijn de verzekeringen opgenomen waarmee bijvoorbeeld aansprakelijkheid is afgedekt.

Financiële kengetallen Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds

1A. Netto schuldquote

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2015*	*begroting 2016*	*jaarrekening 2016*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	466	466	1.318
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	110.783	110.783	97.956
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	30.000	30.000	30.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	139.707	139.707	147.312
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	51	51	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	46.313	29.378	29.304
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-126%**	**-199%**	**-266%**

Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen. Aangezien het Waddenfonds alleen middelen besteed die ze ontvangt van het Rijk in het kader van het Bestuursakkoord. Decentralisatie Waddenfonds en de provincies geen middelen beschikbaar stellen, zal het Waddenfonds niet meer geld uitgeven dan dat ze uiteindelijk van het Rijk zal ontvangen.

ONTWERP

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2015*	*begroting 2016*	*jaarrekening 2016*
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	-	-	-
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	466	466	1.318
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	110.783	110.783	97.956
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	30.000	30.000	30.000
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	139.707	139.707	147.312
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	51	51	26
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	-	-	-
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	46.313	29.378	29.304
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-126%**	**-199%**	**-266%**

Toelichting: een negatieve schuldquote geeft aan dat er per saldo sprake is van een overschot aan middelen.
De quote is hetzelfde als bij 1A, het Waddenfonds verstrekt tot op heden geen leningen.

2. Solvabiliteitsratio

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2015*	*begroting 2016*	*jaarrekening 2016*
A. Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	68.508	68.508	78.064
B. Balanstotaal	169.758	169.758	177.339
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**40%**	**40%**	**44%**

Toelichting:
Hoe hoger de solvabiliteit van een onderneming, hoe gezonder het bedrijf. Een solvabiliteitsratio van 25% - 40% wordt als gezond gezien. Het Waddenfonds is een tijdelijke regeling tot en met het jaar 2026 die tot doel heeft de middelen van het Waddenfonds te besteden in de Waddenprovincies. Aan het eind van de regeling zal de solvabiliteit de 0% naderen.

3. Kengetal grondexploitatie

Niet van toepassing bij GR Waddenfonds

4. Structurele exploitatieruimte

(bedragen x € 1.000)

Bij jaarrekening ultimo jaar	*jaarrekening 2015*	*begroting 2016*	*jaarrekening 2016*
A. Totale structurele lasten	12.182	42.159	24.794
B. Totale structurele baten	40.926	29.378	34.294
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	6.433
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	12.781	11.468
E. Totale baten	39.809	29.378	45.762
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**72%**	**0%**	**32%**

Toelichting:
De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de jaarrekening is.

5. Belastingcapaciteit

Niet van toepassing bij GR Waddenfonds

CONCEPT

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf kapitaalgoederen dient inzicht te worden gegeven in het onderhoudsprogramma van de kapitaalgoederen (zoals wegen, gebouwen en openbare ruimte), de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. Deze paragraaf is voor de GR Waddenfonds niet van toepassing.

Paragraaf 5 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 6 Lokale Heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen of verenigingen waarin de GR Waddenfonds deelneemt. Deze zijn niet aan de orde.

ONTWERP

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2016

Activa	31 december 2016	31 december 2015
Financiële vaste activa		
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	30.000.000	30.000.000
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Rekening courant met het Rijk	146.551.982	139.200.163
Overige vorderingen	761.281	579.242
Liquide middelen		
Banksaldi	26.244	50.937
	177.339.508	**169.830.342**

Passiva	31 december 2016	31 december 2015
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve Waddenfonds	45.784.075	34.377.568
Gerealiseerde resultaat	14.534.350	21.406.507
Reserve majeure projecten	12.133.056	0
Overloopreserve subsidieplafonds/tenders	5.612.887	12.780.621
Totaal algemene reserve	78.064.368	68.564.696
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	1.058.004	466.375
Overlopende passiva: Nog te betalen subsdies	97.956.263	100.428.129
Facturen onderweg	260.871	371.141
	177.339.507	**169.830.341**
Niet uit de balans blijkende verplichtingen		
huurovereenkomst Huis van de Wadden	70.000	70.000
IK project vismigratie	400.000	0

ONTWERP

2.2 Overzicht van baten en lasten over 2016

	Realisatie vorig begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
Baten			
Decentralisatie-uitkering	40.499.000	28.878.000	28.878.000
Rente	426.750	500.000	426.820
Onttrekking OP door vrijval projecten	5.387.161	0	4.889.914
Ontvangst lager vastgestelde projecten			99.482
	46.312.911	29.378.000	34.294.216
Lasten			
Beschikte subsidies (toegevoegd aan OP)	9.169.572	21.308.621	8.926.262
Majeure projecten	0	15.000.000	11.996.171
Waddenacademie	1.200.000	1.200.000	1.200.000
Monitoring	12.320	100.000	27.825
Ontwikkelbudget	150.000	300.000	134.935
Bezwaarschriften	0	2.500.000	899.799
Organisatiekosten	1.593.891	1.750.000	1.609.551
	12.125.783	42.158.621	24.794.543
Saldo van baten en lasten	34.187.128	-12.780.621	9.499.672
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve		12.780.621	11.467.734
Mutatie reserves naar Majeure projecten			-2.133.056
Mutatie reserves naar overloop bestemmingsreserve	-12.780.621	0	-4.300.000
Gerealiseerde resultaat	21.406.507	0	14.534.350

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Deze jaarrekening dient als financiële verantwoording over het boekjaar 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q.

CONCEPT

schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Balans

Financiële vaste activa

Uitzettingen in 's Rijks schatkist
De uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd van langer dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
De in 2016 beschikte subsidies zijn in het boekjaar volledig als last verantwoord en toegevoegd aan de overlopende passiva (OP) 'Nog te betalen subsidies'. De onttrekking aan de overlopende passiva betreft de in 2016 daadwerkelijk uitbetaalde subsidies (voorschotten en afrekeningen). Vrijval van subsidies door lagere afrekeningen of het vervallen van projecten worden ten gunste van de programmarekening gebracht. De overlopende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde

ONTWERP

2.4 Toelichting op de balans per 31 december 2016

Activa	31-12-2016	31-12-2015
Financiële vaste activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan één jaar		
Ministerie van Financiën, deposito's (voor een nadere toelichting op de deposito's wordt verwezen naar de paragraaf Financiering)	30.000.000	30.000.000
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Ministerie van Financiën, rekening courant	146.551.982	139.200.163
Overige vorderingen		
Nog te ontvangen rente	286.101	286.101
Nog te ontvangen BTW	276.919	255.618
Nog te verrekenen subsidies	0	0
Nog te verrekenen huur en energielasten	0	34.964
Voorschot Keine kas	2.500	0
Overige vorderingen	195.760	2.559
	761.281	579.242
Liquide middelen		
Rabobank, rekening courant	26.244	50.937

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	29.378.000
Drempelbedrag 0,75% van begrotingsbedrag	220.335
Minimaal drempelbedrag	250.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	65.692	83.748	55.145	48.245
Ruimte onder het drempel bedrag	184.308	166.252	194.855	201.755

• In beginsel moeten alle overtollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting. De drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 250.000.

CONCEPT

Passiva

	31-12-2016	31-12-2015
Algemene reserve Waddenfonds		
Beginsaldo 1 januari	45.784.075	34.377.568
bij: resultaat 2015		11.406.507
Saldo 31 december	45.784.075	45.784.075

De algemene reserve bedraagt ultimo 2016 € 45,8 miljoen. Rekening houdende met het weerstandsvermogen van € 5,8 miljoen bedraagt de vrije algemene reserve per 31 december 2016 € 40 miljoen. Dit is exclusief het nog te bestemmen resultaat over 2016. De vrije algemene reserve is nader in te zetten voor de doelstellingen van het Waddenfonds.

Gerealiseerd resultaat	14.534.350	
Bestemmingsreserve		
Overloopreserve subsidieplafonds/tenders	5.612.887	12.780.621

De overloopreserve is ingesteld om de in het boekjaar opengestelde subsidieplafonds en tenders in het nieuwe boekjaar af te kunnen ronden. Het betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur als subsidieplafonds/tenders heeft opgenomen in openstellingsbesluiten waarvoor nog geen subsidieverlening (toekenningsbeschikkingen) in hetzelfde boekjaar kon plaatsvinden.

Voor de volgende thema's zijn budgetten doorgeschoven naar 2017:		
Duurzame havens		1.501.448
Duurzame agrarische sector		726.234
Budget lokale innovaties		747.542
Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling		805.397
Duurzame recreatie en toerisme 2015		9.000.000
Duurzame recreatie en toerisme 2016	3.500.000	0
Waddenfilm	800.000	
	4.300.000	12.780.621

reserve majeure projecten		
Met het oog op het Investeringskader is vanaf 2015 een reserve gevormd voor majeure projecten.	12.133.056	0
Toevoeging vanuit resultaat 2015	10.000.000	
van het volgende project is het budget doorgeschoven naar 2017		
IK Vitale Kust Eems-Dollard	2.133.056	
	12.133.056	0

ONTWERP

Eigen vermogen	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2016
Algemene reserve	34.377.568	45.784.075
Bestemmingsreserve	12.780.621	5.612.887
Reserve majeure projecten	-	12.133.056
gerealiseerd resultaat	21.406.507	14.534.350
Totaal	**68.564.696**	**78.064.368**

Het verloop in 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven

	Boekwaarde per 31-12-2015	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde per 31-12-2016
Algemene reserve	34.377.568			11.406.507	45.784.075
Bestemmingsreserve	12.780.621	4.300.000	11.467.734		5.612.887
Reserve majeure projecten		2.133.056		10.000.000	12.133.056
gerealiseerd resultaat	21.406.507	14.534.350	21.406.507		14.534.350
Totaal	**68.564.696**	**22.280.293**	**34.187.128**	**21.406.507**	**78.064.368**

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige schulden		
Crediteuren	1.037.534	436.555
Nog af te dragen loonheffing en pensioenpremies	20.470	29.820
Vooruitontvangen bedragen		0
	1.058.004	466.375

Overlopende passiva		
Nog te betalen subsidies		
Beginsaldo 01 januari	100.428.129	120.294.203
Uitbetaalde subsidies	-19.404.184	-23.648.485
Beschikte subsidies, toegevoegd aan overlopende passiva	20.922.433	9.169.572
Toegekende bezwaarschriften	899.799	0
Vrijval subsidies door lagere definitieve beschikkingen	-4.889.914	-5.387.161
Saldo 31 december	97.956.263	100.428.129
Facturen onderweg	260.871	371.141

CONCEPT

2.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten over 2016

	Raming	Realisatie
Baten		
Decentralisatie-uitkering Rijk Decentralisatie-uitkering 2016	28.878.000	28.878.000
Rente rente schatkistbankieren Voor een nadere toelichting op de rente wordt verwezen naar de paragraaf financiering.	500.000	426.820
Onttrekking overlopende passiva door vrijval projecten In 2016 zijn diverse projecten definitief vastgesteld. Bij 6 van die projecten is de subsidie lager vastgesteld dan de toegekende beschikking. Hierdoor is in totaal een bedrag van € 4.989.396 vrijgevallen uit de overlopende passiva.	0	4.889.914
Ontvangst lager vastgestelde projecten		99.482
Lasten		
Beschikte subsidies, toegevoegd aan overlopende passiva		
subsidieplafonds 2015		
Duurzame havens	1.501.448	188.561
Duurzame agrarische sector	726.234	448.700
Budget Lokale Innovaties	747.542	70.000
Werelderfgoed, cultuurhistorie en landschapsontwikkeling	805.397	610.746
Tender 2015		
Duurzame recreatie en toerisme	9.000.000	7.546.881
subsidieplafonds 2016		
majeure projecten	15.000.000	11.996.171
Budget lokale innovaties	500.000	61.374
Duurzame recreatie en toerisme	3.500.000	0
Waddenfilm	800.000	0
Niet opengesteld budget	3.728.000	0
	36.308.621	20.922.433
In 2016 zijn voor bovengenoemde thema's subsidieplafonds en tenders opengesteld. Voor een nadere toelichting op de beschikte subsidies wordt verwezen naar het jaarverslag.		
Subsidie Waddenacademie Met ingang van 1 juli 2014 is aan de Waddenacademie een budgetsubsidie toegekend van jaarlijks € 1,2 miljoen.	1.200.000	1.200.000

ONTWERP

Monitoring Voor het onderdeel 'Monitoring' zijn in 2015 voor € 12.320 aan uitgaven geweest. Dit onderdeel is bedoeld om vanuit het Waddenfonds de Monitor structureel te vullen met Waddenfonds-specifieke gegevens.	100.000	27.825
	Raming	**Realisatie**
Ontwikkelbudget Vanaf medio 2015 is door wijziging van de begroting een budget beschikbaar gesteld om – voorafgaand aan subsidieaanvragen – het Waddenfonds de kwaliteit van aanvragen voor complexe vraagstukken te laten bevorderen. Middelen in dit kader kunnen worden ingezet om (instrument) ontwikkeling, vooronderzoek, haalbaarheidsonderzoek en coalitievorming te realiseren.	300.000	134.935
Budget bezwaarschriften In 2016 heeft het dagelijks bestuur in één geval een beslissing op bezwaar genomen waarbij alsnog subsidie is toegekend aan een project.	2.500.000	899.799
Organisatiekosten Organisatiekosten 2016 Voor een nadere toelichting op de organisatiekosten wordt verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.	1.750.000	1.609.551
Saldo van baten en lasten Het saldo van de totale baten en totale lasten bedraagt € 9.499.672 positief.		9.499.672
Onttrekking aan overloop bestemmingreserve In 2015 is een aantal plafonds niet besteed. In 2016 worden deze middelen weer toegevoegd aan de begroting	12.780.621	11.467.734
Mutatie reserves Majeure projecten en overloopbestemmingsreserve De mutatie in de reserves betreft het doorschuiven van subsidiebudgetten die het dagelijks bestuur in 2015 en 2016 als subsidieplafonds/tenders heeft opgenomen in openstellingsbesluiten maar waarvoor nog geen subsidieverlening (toekenningsbeschikkingen) in 2016 kon plaatsvinden. Afronding van het openstellingsbesluit vindt in het nieuwe boekjaar plaats. Dit geld ook voor de toegekende majeure projecten waarvan een deel niet beschikt is. Voor een specificatie van de doorgeschoven budgetten naar de diverse thema's wordt verwezen naar de toelichting op de balans.	0	-6.433.056
Gerealiseerde resultaat		14.534.350

CONCEPT

3. Overige gegevens

3.1 Resultaatbestemming

Het dagelijks bestuur van het Waddenfonds stelt voor om het gerealiseerde resultaat over 2016 als volgt te bestemmen:

Gerealiseerd resultaat 2016	€ 14.534.350
Te bestemmen voor verhoging subsidieplafond DRT 2016-02	€ 3.500.000
Toe te voegen aan reserves:	
Toe te voegen aan bestemmingsreserve majeure projecten	€ 870.773
Toe te voegen aan de algemene reserve Waddenfonds	€ 10.163.577
Totaal	€ 14.534.350

3.2 Publicatie Wet Normering Topinkomens

bedragen x € 1	**A.F. van de Klundert**	**D. Hamhuis**
Functie(s)	Secretaris	Wnd. Secretaris
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/4 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?[1]	deels	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?[2]	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging		
Beloning	90164,69	77333,15
Belastbare onkostenvergoedingen	5000,04	0
Beloningen betaalbaar op termijn	14656,74	10159,56
Totaal bezoldiging	**109821,47**	**87492,71**
Toepasselijk WNT-maximum[3]	179.000	134.494
Motivering indien overschrijding: zie	n.v.t.	n.v.t.

ONTWERP

Algemeen bestuur	
Dhr. H. Staghouwer (Gedeputeerde Groningen)	
Dhr. K. Kielstra (Gedeputeerde Fryslân)	
Dhr. C.J. Loggen (Gedeputeerde Noord-Holland)	
Dhr. M. de Roo (Statenlid Fryslân)	
Dhr. P. Kraaima (Statenlid Fryslân)	
Dhr. J.K. Star (Statenlid Groningen)[10]	
Dhr. H. Miedema (Statenlid Groningen)	
Dhr. F.A.M. Keurentjes (Statenlid Groningen)[11]	
Dhr. W. Bakker (Statenlid Noord-Holland)	
Mw. E.A.S. Rommel (Statenlid Noord-Holland)	
Voor alle bovengenoemde personen is het onderstaande van toepassing.	
bedragen x € 1	
Functie(s)	AB-lid
Duur dienstverband in 2016	n.v.t.
Omvang dienstverband (in fte)	n.v.t.
Gewezen topfunctionaris?[1]	n.v.t.
(Fictieve) dienstbetrekking?[2]	n.v.t.
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.
Bezoldiging	
Beloning	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0
Totaal bezoldiging	**0**
Toepasselijk WNT-maximum[3]	n.v.t
Motivering indien overschrijding: zie	n.v.t.

[10] Vanaf juli 2016.
[11] Tot juli 2016.

CONCEPT

3.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

(zie volgende pagina's)

Aan het algemeen bestuur van
Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds
Ruiterskwartier 121
8911 BS LEEUWARDEN

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2016 van Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds te Leeuwarden gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2016 en het overzicht van baten en lasten over 2016 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, het door het algemeen bestuur op 16 december 2016 vastgestelde Normenkader Rechtmatigheid Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.
Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de gemeenschappelijke regeling gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan reserves. Op basis van artikel 2 lid 7 Bado is deze goedkeuringstolerantie door het algemeen bestuur bij bestuursbesluit van 16 december 2016 vastgesteld. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de toleranties gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van gemeenschappelijke regeling Waddenfonds een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- programmaverantwoording;
- paragrafen;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en artikel 217 lid 3 onder de Provinciewet is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Drachten, 20 februari 2017

Bentacera Registeraccountants B.V.
was getekend

T.A. Schurer RA

Aan: **Provinciale Staten van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland**

Van: **algemeen bestuur Waddenfonds**

Datum: **31 maart 2017**

Betreft: **Vaststelling Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026**

Geachte dames en heren,

Het algemeen bestuur Waddenfonds heeft het genoegen u bijgaand ter vaststelling het Ontwerp-Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 voor te leggen, op basis van artikel 25 van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds.
Het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 treedt – na vaststelling – in de plaats van het vigerende Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017.

Uw Staten hebben in het najaar 2016 het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 vastgesteld. Het Waddenfonds reserveert een aanzienlijk deel van het beschikbare budget om de majeure opgaven zoals gesteld in het Investeringskader, te kunnen gaan realiseren.

Het bijgevoegde ontwerp-Uitvoeringskader voorziet op hoofdlijnen in het programmatisch (procedureel en inhoudelijk) afwegingskader voor de inzet van de middelen van het Waddenfonds ten behoeve van de uitvoering van het investeringskader. Daarnaast stelt u met dit uitvoeringskader de hoofdlijnen vast voor de inzet van het Waddenfonds met thematische openstellingen.

Het document is technisch van aard en geeft de inzetbaarheid van het Waddenfonds weer voor de verdere programmering van het Investeringskader. In die zin is het een bouwsteen voor de uitwerking van het Investeringskader, dat in z'n geheel een omvattender en samenhangend investeringspakket betreft.

Het algemeen bestuur van het Waddenfonds heeft over het voorliggend ontwerp advies ingewonnen van de Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds en het ontwerp ook voorgelegd aan het Regiecollege Waddengebied. De bevindingen van de Commissie en het Regiecollege zijn betrokken in voorliggend ontwerp.

Hoogachtend,

Voorzitter
H. Staghouwer

wnd. secretaris
D. Hamhuis

Ontwerp Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026

Ter vaststelling aan Provinciale Staten van Fryslân, Groningen en Noord-Holland voorgedragen door het algemeen bestuur Waddenfonds op 31 maart 2017

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Algemeen uitvoeringskader	5
2.1	Hoofddoelen en uitgangspunten Waddenfonds	5
2.2	Majeure projecten en thematische openstellingen	9
3	Uitvoeringskader - majeure projecten	11
3.1	Doel	11
3.2	Programmering Investeringskader en rol Waddenfonds	11
3.3	Rol Waddenfonds: taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden	13
3.4	Randvoorwaarden	16
3.4.1	Financieel	16
3.4.2	Kennis	17
3.5	Kennisagenda	17
4	Uitvoeringskader – thematische openstellingen	19
4.1	Structuur	19
4.2	Thema-indeling	19
4.3	Programmering	20
5	Algemeen uitvoeringskader: verantwoording en monitoring	23
5.1	Verantwoording	23
5.2	Monitoring	23
6	Verantwoording proces	25

1 Inleiding

Wat vooraf ging: 10 jaar Waddenfonds
Het Waddenfonds is in 2006 opgericht voor de financiering van extra investeringen in het waddengebied, gericht op een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. De verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds is per 1 januari 2012 overgedragen van de rijksoverheid naar de waddenprovincies. De condities voor deze overdracht zijn vastgelegd in het bestuursakkoord dat op 14 september 2011 in Harlingen is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu en de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland.

In het bestuursakkoord zijn doelen, werkingsgebied en de gelijke verdeling van middelen tussen duurzame economie en ecologie herbevestigd, maar is het beheer en de besteding van de middelen van het Waddenfonds een autonome en ondeelbare taak geworden van de waddenprovincies. Die taak wordt gekenmerkt door het uitgangspunt van cofinanciering, een programmatische aanpak (met uitzondering van het Budget Lokale Innovaties) en een onafhankelijke kwaliteitstoets van de besteding van middelen uit het Waddenfonds.

De waddenprovincies hebben voor de uitvoering van deze taak het openbaar lichaam Waddenfonds opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het openbaar lichaam Waddenfonds is in werking getreden op 9 juni 2012, op basis van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds die in april/mei 2012 is vastgesteld. Vanaf 1 oktober 2012 zijn subsidieaanvragen in behandeling genomen. Mede op basis van de opgedane ervaringen met het Pionierprogramma (2012-2013) en als uitwerking van de door de waddenprovincies vastgestelde Waddenvisie ‘Wadden van allure!’ is vervolgens het Uitvoeringsplan voor de periode 2014-2017 opgesteld. Dit Uitvoeringsplan 2014-2017 heeft invulling gegeven aan de ambities en streefbeelden voor 2030 en aan de speerpunten van het beleid in de Waddenvisie ‘Wadden van allure!’.

Naar een nieuw uitvoeringskader voor de komende 10 jaar
Met het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 richten de waddenprovincies zich voor de komende tien jaar op een aantal majeure opgaven in de sfeer van ecologie en economie. De realisering van die majeure opgaven vindt plaats met middelen uit het Waddenfonds én met financiële bijdragen van gemeenten, provincies, Rijk, Europa en private partners. Het bestuur van het Waddenfonds reserveert circa tweederde van het nog te besteden budget van het Waddenfonds voor projecten die invulling geven aan de majeure opgaven. Het Waddenfonds draagt bij aan de majeure opgaven voor zover daarmee de doelen van het Waddenfonds kunnen worden gerealiseerd.

Met de keuze om circa tweederde van het resterende budget van het Waddenfonds in te zetten voor de majeure opgaven, is er een nieuw uitvoeringskader voor het Waddenfonds nodig. Een uitvoeringskader dat zowel richting geeft aan de bijdragen uit het Waddenfonds aan de majeure opgaven, als aan de thematische openstellingen en de Budget Lokale Innovaties (BLI) waar éénderde van het resterende budget voor wordt ingezet.

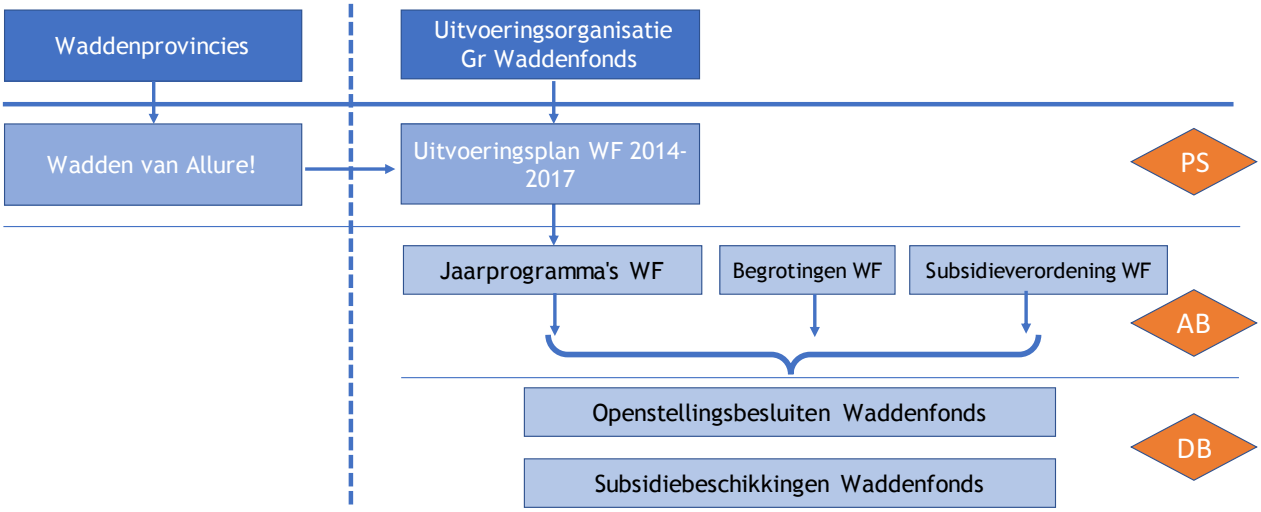
Dit Uitvoeringskader geeft hier vanuit de verantwoordelijkheid van het Waddenfonds invulling aan en is uitgewerkt in twee sporen voor respectievelijk de majeure projecten en de thematische openstellingen (en de wisselwerking daartussen). Het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 vervangt het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017 en heeft een horizon tot en met 2026. Eind 2021 wordt op grond van een midterm review bezien of aanpassing nodig is (parallel aan de door de waddenprovincies voorziene midterm review van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026).

Programmering van de majeure projecten vindt plaats op basis van nadere afspraken met de waddenprovincies. De programmering van de thematische openstellingen vindt plaats via Uitvoeringsprogramma's, waarin het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds de doelen en indicatieve middelenverdeling aangeeft.

De subsidieverordening Waddenfonds wordt aangepast op basis van het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 en is van toepassing op de majeure projecten ((begrotings-)subsidies) en de regelingen voor de thematische openstellingen en Budget Lokale Innovaties.

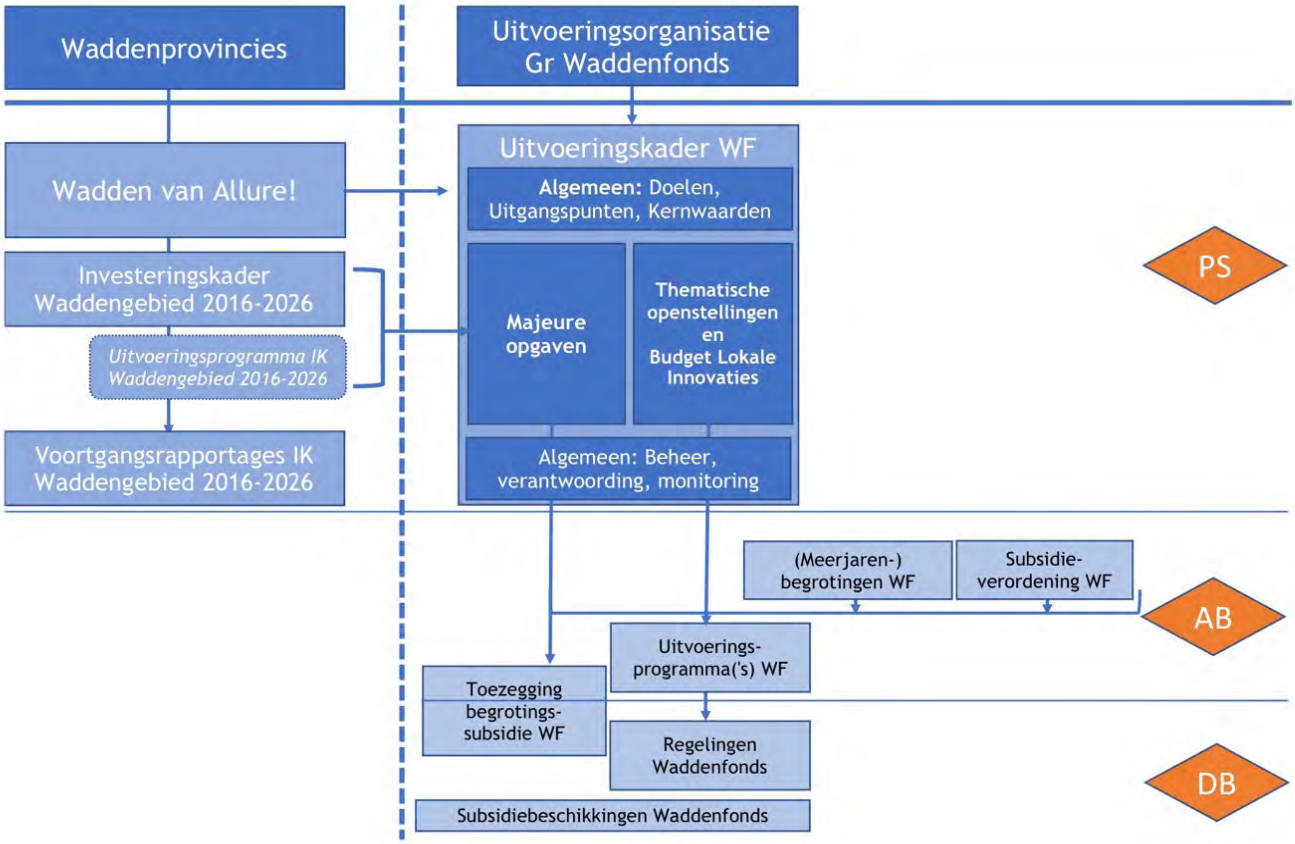
Het Uitvoeringskader ingekaderd
Tot het van kracht worden van dit Uitvoeringskader is, op basis van de gemeenschappelijke regeling en het beleidskader van 'Wadden van allure!', de uitvoering van het Waddenfonds vormgegeven op basis van het Uitvoeringsplan 2014-2017, de jaarprogramma's, begrotingen, de Subsidieverordening Waddenfonds 2014, regelingen en subsidiebeschikkingen:

Figuur 1: uitvoeringskader – oude situatie (Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017)

Met het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 verandert dit. In plaats van het Uitvoeringsplan 2014-2017 komt nu het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 waarin onderscheid wordt gemaakt tussen het kader voor de majeure projecten en het kader voor de thematische opstellingen (de hoofdstukken 3 en 4). Beide 'deelkaders' worden verbonden door de 'hoofddoelen en uitgangspunten' van het Waddenfonds (hoofdstuk 2) en de afspraken over 'verantwoording en monitoring' (hoofdstuk 5).

Figuur 2: uitvoeringskader – nieuwe situatie (Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026)

2 Algemeen uitvoeringskader

2.1 Hoofddoelen en uitgangspunten Waddenfonds

Hoofddoelen
De hoofddoelen van het Waddenfonds zijn:
A. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied;
B. Het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee;
C. Een duurzaam economische ontwikkeling in het waddengebied dan wel gericht zijn op een substantiele transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden;
D. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied.

Deze hoofddoelen zijn nevengeschikt. Het Waddenfonds beoogt deze in evenwicht maar zeker ook in samenhang te realiseren. Hiervoor hanteert het fonds een programmatische aanpak, waarbij oog is voor een balans in investeringen in ecologie en economie. Tevens wordt de aanpak afgestemd op andere beleidsvisies en -programma's die overheden in de Waddenzee en het waddengebied uitvoeren.

De ervaring heeft geleerd dat het wenselijk is de hoofddoelen verder te specificeren, zodat helder wordt waar de zwaartepunten liggen om met Waddenfondsmiddelen bij te dragen aan het realiseren van deze hoofddoelen. Op deze wijze is ook een duidelijkere koppeling te maken tussen de (meer abstracte) hoofddoelen en (concrete) projectdoelen. Dit is van belang met het oog op het beoordelen van aanvragen en het monitoren van de bijdrage aan de hoofddoelen.

Onderstaand is de doelspecificatie weergegeven. De specificatie geeft zicht op de prioritaire ontwikkelambities voortvloeiend uit de hoofddoelen. Hiermee wordt duidelijk waar (onderdelen van) majeure opgaven en openstellingen op zijn gericht om in aanmerking te kunnen komen voor een Waddenfondsbijdrage. Deze specificatie vloeit voort uit een analyse van Wadden van Allure! en de opgaven investeringskader. De doelspecificatie wordt in de periode 2017-2026 richtinggevend gehanteerd voor zowel majeure projecten als voor de thematische openstellingen.
Met onderstaande structuur is tevens duidelijk welke projectactiviteiten onder welke hoofddoelen van het Waddenfonds worden gerangschikt.

Hoofddoelen Waddenfonds	**Doelenspecificatie Waddenfonds 2017-2026**
A. Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied	
	Waddenzee en Eems-Dollard estuarium - Vergroting areaal onberoerde bodems op het niveau van kombergingsgebieden - Compleet voedselweb en bodemleven (met name door middel van meer ruimte voor natuurlijke ontwikkeling biobouwers, zoals mosselbanken en zeegrasvelden): evenwichtige voedselpiramide - Kennisontwikkeling en monitoring ecologische schakelfunctie Waddenzee
	Randen van het wad - Meer geleidelijke overgangen land/water en zout/zoet en brakwatergetijdegebieden, met per stroomgebied migratiemogelijkheden (aquatische) organismen (swimway) - Grotere lengte natuurvriendelijke oeverzones langs dijken en kwelders; mede als vooroeverbescherming - Dynamisch kustbeheer: jonge duinen Waddeneilanden; washover's - Hoogwatervluchtplaatsen en (hoogwaterveilige en rustige) broedplaatsen vogels inclusief fourageergelegenheid (flyway)

	Werelderfgoed, landschap en cultuurhistorie - Beleefbare kernkwaliteiten en verhaallijnen over de dynamiek van het waddengebied (waaronder cultureel erfgoed en archeologische bodemschatten) - Versterken cultuurhistorische elementen en landschappelijke en ecologische identiteiten van het waddengebied
B. Het verminderen en wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee	
	Bodem, water, licht en geluid - Meer licht en zuurstof in waterkolom en op bodem (door minder bodemverstoring en minder slib in suspensie) - Waterkwaliteit: reductie (eco-)systeemvreemde stoffen (chemisch, plastics, stikstof, luchtkwaliteit, e.d.) in de Waddenzee - Verminderen kansen op en impact van eventuele scheepsrampen - Condities scheppen voor instandhouding of vergroting areaal litoraal (wadplaten, kwelders) bij gemiddelde zeespiegelstijging - Slim benutten en vasthouden zoet water (pilots vergroting zelfvoorziening zoetwaterbehoefte) op Waddeneilanden - Verminderen verstoring licht en geluid van diverse bronnen op en rond de Waddenzee
C. Een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden	
	Duurzame recreatie en duurzaam toerisme - Potentie recreatie en (internationaal) toerisme waddenkust versterken; zowel versterking verblijfsrecreatie als versterking netwerken van toeristische route-elementen - Versterken toeristisch aanbod in de vorm van meer belevingsmogelijkheden, attracties, arrangementen en gerichte promotie/marketing daarvan - Positionering (zorgvuldig omgaan met) en promotie/marketing kernwaarden waddengebied (marketing werelderfgoedstatus Waddenzee) - Versterken duurzaamheid en natuur- en cultuurgerichte recreatie en toerisme op Waddeneilanden en langs de waddenkust
	Duurzame energiehuishouding - Pilots energie uit water (getijde, osmose, aquatische biomassa) - Hogere zelfvoorzieningsgraad energie Waddeneilanden (hernieuwbare energieproductie, smart grids in decentrale systemen energieproductie en -opslag en energiebesparing in m.n. toeristisch-recreatieve voorzieningen)
	Duurzame waddenhavens - Additionele maatregelen bij 'building with nature' waddenhavens: innovatieve praktijkproeven vermindering slibbezwaar en slibverwerking die bijdraagt aan natuurontwikkeling buitendijks en nuttige slibtoepassingen binnendijks, passend bij de werking van het kombergingsgebied - Verkleinen milieu-impact scheepvaart op Waddenzee - Verduurzaming logistieke en industriële processen / industrie in/bij havens (o.a. innovatieve projecten biobased, aquaculturen, (rest)stromen nuttig toepassen) - Reductie baggerbezwaar recreatieve Waddenhavens
	Duurzame visserij - Duurzame visserijtechnieken en –verwerking - Aquaculturen op land in kustzone - Verbreding en flexibilisering (o.a. recreatie en toerisme)
	Duurzame landbouw - Zorgvuldig bodembeheer (innovatieve projecten wisselteelten, bodemvruchtbaarheid kleibodems en waddengebied) - Verwerking (rest)stromen: innovatieve projecten in industriële toepassing biobased grondstoffen en benutting / (her)gebruik biobased energie - Inpassing van zilte teelten - Versterken nichemarkten waddenproducten

D. Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied	
	Duurzame kennishuishouding - Entameren van en coördinatie in kennisontwikkeling en -inzet kennisinstellingen, en het bepalen van prioritaire kennisvragen - Ontsluiten en toepassen kennis voor beleid en beheer - Coördineren, integreren en rapporteren monitoringprogramma's - Publieksvoorlichting en actieve verspreiding kennis over waddengebied

Uitgangspunten
Het Waddenfonds hecht bij het bereiken van haar hoofddoelen -en daarmee de inzet van de Waddenfondsmiddelen- aan een aantal uitgangspunten. Hoe meer een project bijdraagt aan deze uitgangspunten, hoe beter het project past in de wijze waarop het Waddenfonds haar middelen in wil zetten. Het Waddenfonds gebruikt deze uitgangspunten dan ook in de beoordeling van de projecten.

Onderstaande uitgangspunten zijn dusdanig fundamenteel dat deze als (algemene of specifieke) vereisten zijn omschreven in de subsidieverordening, of als zodanig terugkomen in regelingen. Aanvragen zullen aan deze uitgangspunten moeten voldoen, of een in regelingen vastgesteld minimumniveau moeten aantonen, om in aanmerking te komen voor subsidie.

Duurzame ontwikkeling
Duurzame ontwikkeling is een kernbegrip voor het Waddenfonds en geldt daarmee als algemeen vereiste. Het Waddenfonds toetst ieder project op het duurzame karakter. Van belang is dat geen inbreuk wordt gemaakt op de ecologische, economische en/of sociale dimensie van de duurzame ontwikkeling van het waddengebied.

Waddenspecifiek
De door het Waddenfonds te steunen activiteiten moeten betrekking hebben op het waddengebied en op de versterking of het behoud van waddenspecifieke kenmerken. Gebiedsspecifieke kwaliteiten, kansen en bedreigingen van en in het waddengebied staan voor het Waddenfonds centraal. Dit uitgangspunt geldt als algemene vereiste, waardoor iedere aanvrager dient te onderbouwen op welke wijze de kernkwaliteiten van het waddengebied (natuurlijke dynamiek Waddenzee, ruimtelijke samenhang, openheid, vergezichten, rust, stilte, duisternis en cultuurhistorisch erfgoed) worden versterkt, hoe de activiteiten bijdragen aan het behoud daarvan, of (minimaal) de kernkwaliteiten niet aantasten.

Additionaliteit
Het Waddenfonds draagt alleen bij aan (de onderdelen van) projecten die additioneel zijn. Het fonds voorziet in *extra* investeringen in het waddengebied die de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap versterken. Dit betekent dat niet wordt bijgedragen aan (de onderdelen van) projecten die zijn aan te merken als reguliere investeringen of als beheer- of onderhoudswerken. Waddenfondsmiddelen dienen niet als substituut voor gereserveerd budget voor beleidsrealisatie. Onder regulier valt ook het voldoen aan de wettelijke verplichtingen (voldoen aan algemene gebruiksregels, normen, vergunningsvoorwaarden en compensatieverplichtingen). Wel zijn investeringen *in aanvulling* hierop mogelijk, als sprake is van verdergaande ambities en doelen die passen bij de hoofddoelen van het Waddenfonds.

Het reguliere overheidsbeleid is aan verandering onderhevig, evenals de inzet van reguliere overheidsmiddelen. Publieke taken worden efficiënter uitgevoerd of worden overgedragen aan of uitgevoerd door andere (semi-)publieke instanties of door marktpartijen. Ook ontstaan nieuwe generieke overheidsdoelstellingen met bijbehorende investeringsprogramma's, zoals bij het stimuleren van een koolstofarme energiehuishouding of bij het anticiperen op klimaatverandering. Niet alleen (inter)nationaal maar ook

regionaal worden voor intensivering van beleid investeringsprogramma's ingesteld. Doelen overlappen deels met de hoofddoelen van het Waddenfonds.

Het Waddenfonds richt zich op het bieden van mogelijkheden voor extra investeringen in de kwaliteit van het waddengebied. Dat betekent dat voor elke subsidieaanvraag (zo nodig voor afzonderlijke begrotingsonderdelen van een breed project) wordt nagegaan of deze voldoet aan het vereiste van additionaliteit.

Het Waddenfonds stimuleert verder dat met het geheel aan projecten (op programmaniveau) aan de onderstaande uitgangspunten wordt voldaan. Bij de inhoudelijke beoordeling per project wordt gelet op de mate waarin hier invulling aan wordt gegeven. Hoe beter de invulling, hoe groter de kans op het verkrijgen van subsidie.

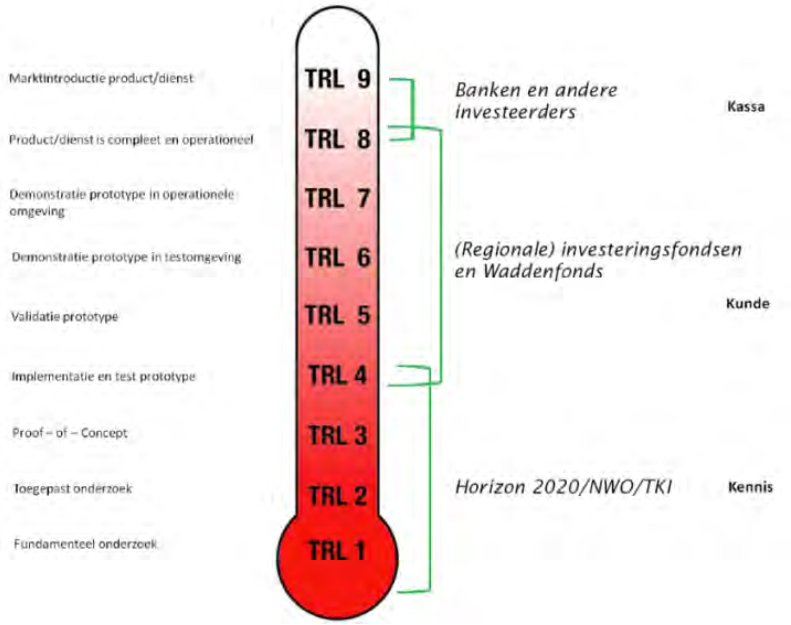
Integraliteit

Programma's en projecten moeten tenminste bijdragen aan het realiseren van één van de vier hoofddoelen van het Waddenfonds. De voorkeur gaat hierbij uit naar programma's en projecten die synergetisch van karakter zijn: projecten die tegelijkertijd de ecologie, de duurzame economische en de sociaal-culturele ontwikkeling van het waddengebied ten goede komen (preambule bestuursakkoord). Het fonds faciliteert offensieve strategieën om de hoofddoelen beter, integraler en sneller te realiseren. Voor diverse onderdelen, waaronder de meeste majeure opgaven, geldt integraliteit als vereiste.

Innovatief en opschaalbaar

Als aan de uitgangspunten duurzame ontwikkeling, waddenspecifiek, additioneel en integraal wordt voldaan, is in de meeste gevallen al sprake van een vernieuwend project. Hierbij geldt dat het de voorkeur heeft als deze vernieuwing goede kansen biedt tot opschaling / uitrol, primair in het waddengebied.

In het geval van technologische innovaties ontstaan nieuwe producten, productiewijzen en diensten die de regionale productie kunnen vergroten met een kleine(re) gebruiksdruk op de omgeving. Het Waddenfonds kan vanwege de beperking in budget en looptijd van het fonds- slechts bijdragen aan een beperkt aantal projectfasen van dergelijke innovatietrajecten. Bij het bepalen van de projectfase maakt het Waddenfonds gebruik van het Technology Readiness Level (TRL)-model van NASA. Afgestemd op overige beschikbare budgetten ziet het Waddenfonds enkel een rol in financiering van de TRL's 4 tot en met 8.

Het Waddenfonds kan een rol spelen in het vormen van praktijkproeven en pilots (living labs) om gebruikers de potenties van de innovatieve producten te tonen en de voordelen van marktintroductie in het waddengebied te benutten.

2.2 Majeure projecten en thematische openstellingen

Het besluit om naast de thematische openstellingen fors in te zetten op het aanpakken van majeure opgaven, betekent voor het Waddenfonds de ontwikkeling van een extra uitwerkingsspoor. Het investeren in majeure opgaven verschilt namelijk dusdanig van het thematisch openstellen van het Waddenfonds, dat een 'one-size-fits-all'-benadering niet volstaat. Daarom heeft het Uitvoeringskader Waddenfonds een uitwerkingsspoor voor majeure projecten en een uitwerkingsspoor voor thematische openstellingen.

Omdat de uitwerkingssporen al vanaf de eerste fase van het subsidieproces van elkaar verschillen, is het voor aanvragers noodzakelijk snel inzichtelijk te hebben welk uitwerkingsspoor van toepassing is op hun projectidee. Dit inzicht kan worden verkregen op basis van onderstaande tabel, die de grootste verschillen van beide sporen weergeeft op basis van een aantal projectaspecten. Alhoewel de tabel indicatief is, zal hiermee voor het overgrote deel van de projectideeën voldoende duidelijk zijn welk spoor van toepassing is. Bij twijfelgevallen kan een gesprek met een Waddenfondsregisseur of contactpersoon bij de betreffende provincie hiervoor uitkomst bieden. Het principe is dat ieder project maar voor één van beide sporen in aanmerking kan komen.

Aspect	Majeure projecten	Thematische openstellingen
Inhoud	Passend binnen Investeringskader Waddengebied en de hoofddoelen en uitgangspunten van het Waddenfonds	Passend binnen hoofddoelen en uitgangspunten van het Waddenfonds, alsmede de thematische programmering van het Waddenfonds (Uitvoeringsprogramma's, regelingen)
Mate concreetheid	Globaal hele projectperiode, concreet minimaal eerste twee jaar	Hele projectperiode concreet en obstakelvrij
Eisen overige financiering*	Reservering voor gehele projectperiode, sluitend financieringsplan voor minimaal eerste twee jaar	Sluitend financieringsplan
Uitvoeringsperiode**	Maximaal 5 jaar	Maximaal 3 jaar
Waddenfondsbijdrage absoluut	Minimaal € 500.000	Maximaal € 750.000
Waddenfondsbijdrage relatief***	Maximaal 50% van de subsidiabele kosten	Afhankelijk van regeling

* Met sluitend financieringsplan wordt bedoeld dat aanvrager voor het gehele overige bedrag aan financiering (buiten de gevraagde Waddenfondssubsidie) bewijzen van beschikbaarheid (cofinancieringsbewijzen) of officiële aanvragen (overige subsidieaanvragen) ervan kan overleggen. Hieruit moet blijken dat een sluitende financiering aannemelijk is binnen een vastgestelde periode na het indienen van de aanvraag. Het Waddenfonds kan ontbindende voorwaarden aan een beschikking stellen, als de financiering op het moment van beschikken niet geheel is gedekt.
** Bij de bepaling van de uitvoeringsperiode geldt dat bij de aanvraag aannemelijk moet worden gemaakt dat die uitvoeringstermijn haalbaar is.
*** Bij projecten ter invulling van majeure opgaven betreft de bijdrage vanuit het Waddenfonds gemiddeld 50% van de subsidiabele kosten. Bij thematische openstellingen kan het maximumpercentage per openstelling en activiteit verschillen. Deze is echter nooit hoger dan 90% van de subsidiabele kosten.

3 Uitvoeringskader - majeure projecten

3.1 Doel

Doel van het Uitvoeringskader voor majeure projecten is te komen tot een zorgvuldige (proces), gefundeerde (inhoudelijk en financieel) en verantwoorde (beheer) bijdrage uit het Waddenfonds aan de majeure opgaven uit het Investeringskader Waddengebied 2016-2026:

- Zorgvuldig: proces
  Zorgvuldigheid gaat vooral over de stappen die worden gezet in het proces van het Investeringskader. Stappen waarin de waddenprovincies, het Waddenfonds en initiatiefnemers elk hun eigen rol en verantwoordelijkheid hebben, die op basis van heldere afspraken tot de juiste keuzes, investeringen en resultaten leiden (zie 3.2 en 3.3).

- Gefundeerd: hoofddoelen en uitgangspunten
  Een bijdrage vanuit het Waddenfonds moet passen bij de hoofddoelen en uitgangspunten van het Waddenfonds. De hoofddoelen en uitgangspunten van het Waddenfonds staan daarbij voorop (zie hoofdstuk 2), de (aanvullende) randvoorwaarden (zie 3.4) geven hier verder richting aan.

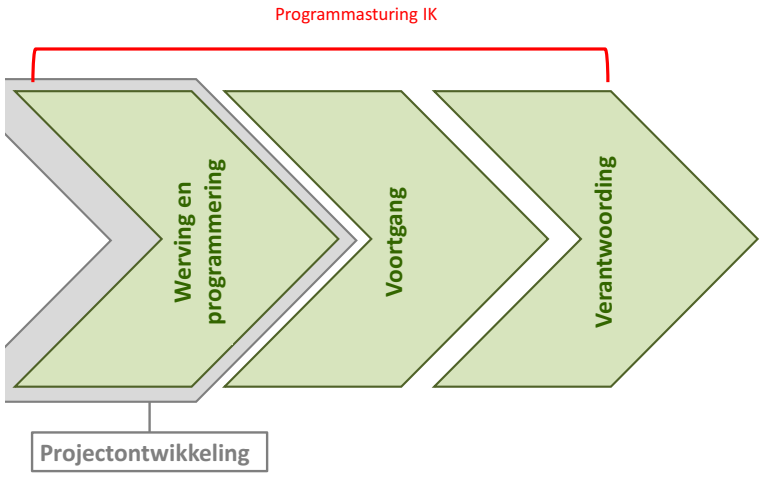
- Verantwoord: verantwoording en monitoring
  Een bijdrage vanuit het Waddenfonds is verantwoord in projectmatige zin (projectplan, voortgang en eindverantwoording) en met het oog op de verwachte en gerealiseerde resultaten (monitoring) (zie hoofdstuk 5).

3.2 Programmering Investeringskader en rol Waddenfonds

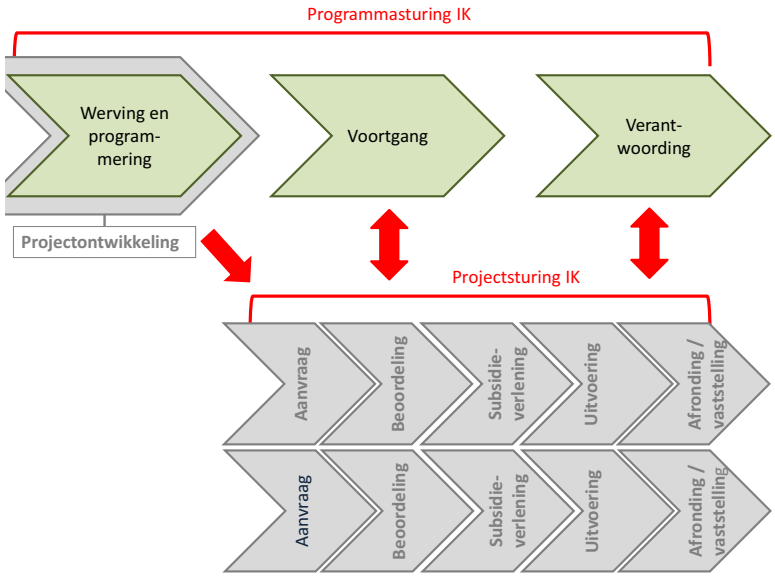
Het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en de daar uit voortvloeiende programmering vormen het vertrekpunt voor het Waddenfonds.

Voor een helder beeld van de rol van het Waddenfonds, is het onderscheid van belang tussen het programmaniveau (het Investeringskader en het Investeringsprogramma) en het projectniveau (de majeure projecten):

- Het programma heeft tot doel om invulling te geven aan de majeure opgaven zoals gesteld in het Investeringskader. Programmasturing richt zich op het werven en programmeren van projectinitiatieven, de voortgang van het programma en de verantwoording van het programma.
- De programmasturing op het werven en programmeren van projectinitiatieven (bestaand en nieuw, groen en rijp) is er op gericht initiatiefnemers te stimuleren en te ondersteunen tot een volwaardige aanvraag te komen (‘projectontwikkeling’).

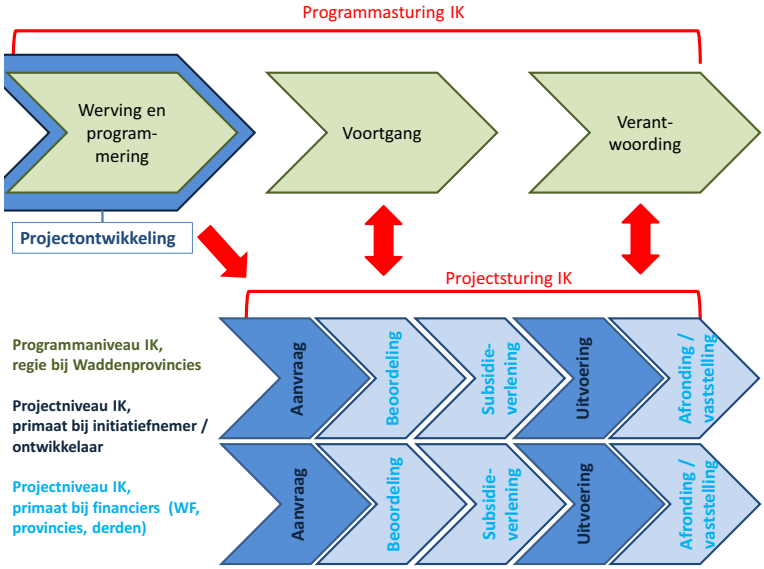
- Dit resulteert, op projectniveau, tot het concreet aanvragen van subsidie, de beoordeling en beschikking daarvan en, bij positieve beschikking, de uitvoering van het majeure project.

In dit proces hebben de waddenprovincies, het Waddenfonds en initiatiefnemers elk hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Op hoofdlijnen:

- De waddenprovincies zijn verantwoordelijk voor het (uitvoeren van het) Investeringskader en voeren de regie op het programma (werving en programmering, voortgang, verantwoording); *het Waddenfonds ondersteunt en adviseert daarbij, vanuit de kaders van het Waddenfonds; ook draagt het Waddenfonds zorg voor de doorwerking van de programmering in de (indicatieve) meerjarenraming van het Waddenfonds;*
- De initiatiefnemers van potentiële majeure projecten zijn verantwoordelijk om het projectinitiatief tot een volwaardige aanvraag te brengen ('projectontwikkeling') en, bij positieve beschikking, de uitvoering van het majeure project; de waddenprovincies ondersteunen hen daarbij en treden op als medeontwikkelaar ('projectontwikkeling'), medefinancier of organisator van regionale medefinanciering, mede-uitvoerder; *het Waddenfonds adviseert hen daarbij vanuit de kaders van het Waddenfonds;*

- *Het Waddenfonds is verantwoordelijk voor de beoordeling van de aanvraag voor een bijdrage uit het Waddenfonds, de subsidiebeschikking, de voortgangsbewaking, afronding en vaststelling.*

3.3 Rol Waddenfonds: taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

De rol van het Waddenfonds, zoals in 3.2 algemeen beschreven, is in onderstaande tabel verder geconcretiseerd: waar liggen concrete bevoegdheden en verantwoordelijkheden (DB en AB) en welke taken vloeien daaruit voort (uitvoeringsorganisatie Waddenfonds).

Programmaniveau
Op programmaniveau zijn de waddenprovincies verantwoordelijk. Het Waddenfonds heeft een ondersteunende (Waddenfonds → waddenprovincies) en adviserende (Waddenfonds → waddenprovincies, Waddenfonds → Stuurgroep Waddenprovincies[1]) rol. De ondersteuning en de adviezen worden gegeven vanuit de kaders van het Waddenfonds.

Daarnaast is het op programmaniveau van belang, bijvoorbeeld op basis van het beeld van de programmering om een indicatie te hebben van de doorwerking van deze programmering in de meerjarenraming Waddenfonds (IK-budget). Over deze indicatie worden DB en AB geïnformeerd.

[1] Stuurgroep Waddenprovincies is in dit document ook aangeduid als SWP

IK – programmaniveau		
Werving en programmering		
	Bevoegd- en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Programmering projecten		- Ondersteuning waddenprovincies en informeren initiatiefnemers, vanuit kaders WF - Advisering waddenprovincies over programmering, vanuit kaders WF
Begroting	- DB: informeren AB over indicatie doorwerking programmering in meerjarenraming WF (IK-budget) - AB: geïnformeerd over indicatie doorwerking programmering in meerjarenraming WF (IK-budget)	- Informeren DB/AB over indicatie doorwerking programmering in meerjarenraming WF (IK-budget)
Monitoring	- Monitoring effectiviteit Waddenfondsbijdrage	- Advies waddenprovincies over monitoring IK, vanuit kaders WF
Voortgang en verantwoording		
	Bevoegd- en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Voortgang	- Advies SWP over voortgangsrapportage IK, vanuit kaders WF	- Advies waddenprovincies over conceptvoortgangsrapportage IK, vanuit kaders WF
Verantwoording IK-WF	- DB: voorstel AB over ontwerp-jaarverslag WF en ontwerp-jaarrekening WF - AB: vaststellen jaarverslag WF (gehoord de kwaliteitcommissie) en jaarrekening WF	- Voorbereiden concept-jaarverslag WF (en adviesvraag aan de kwaliteitscommissie) en jaarrekening WF
Verantwoording IK		- Advies waddenprovincies over voortgangsrapportage IK, vanuit kaders WF

Projectniveau

Op projectniveau is de rol van het Waddenfonds hetzelfde als bij de werkwijze voor de thematische openstellingen. Dit betekent dat de initiatiefnemer verantwoordelijk is voor aanvraag en uitvoering en het Waddenfonds voor beoordeling, subsidievertrekking, afronding en vaststelling.

Er zijn twee belangrijke verschillen:

- Binnen de thematische openstellingen wordt meestal gewerkt met een tender-constructie, waarin de best beoordeelde aanvragen worden gehonoreerd. Bij de majeure projecten gaat het om de individuele beoordeling van een aanvraag, als gevolg van het proces van werving en programmering op programmaniveau. In de fase van werving en programmering heeft het Waddenfonds, een adviserende taak, vanuit de kaders van het Waddenfonds;
- Bij majeure projecten gaat het om meerjarige projecten (of programma's) waarvoor minimaal de eerste twee jaar concreet zijn uitgewerkt (ook financieel) en de jaren daarna meer globaal. Dit vraagt om reserveringen in de meerjarenraming van het Waddenfonds (IK-budget).

IK – projectniveau		
Aanvraag		
	Bevoegdheid en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Van initiatief naar aanvraag	- Advies SWP over uitnodiging initiatief-nemer om aanvraag in te dienen	- Voorstel advies SWP over uitnodiging initiatiefnemer om aanvraag in te dienen
Informatie		- Ondersteuning aanvrager bij aanvraag, vanuit UK-WF en andere WF-kaders
Beoordeling en subsidieverlening		
	Bevoegd- en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Beoordeling	- DB: Besluit over aanvraag v.w.b. WF-bijdrage	- Ontvangst en registratie aanvraag - Beoordeling aanvraag - Advies DB over aanvraag v.w.b. WF-bijdrage - Voorstel concept-beschikking WF-bijdrage (verlening / afwijzing)
Begroting	- DB: Voorstel AB jaarbegroting en meerja-renraming WF - AB: Vaststellen jaarbegroting en meerja-renraming WF	- Voorstel over doorwerking in jaarbegroting en meerjarenraming WF (IK-budget) - Advies DB over concept jaarbegro-ting(swijzigingen) en meerjarenramingen
Uitvoering		
	Bevoegd- en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Voortgang		- Voortgangsbewaking volgens WF-procedure
Wijzigen en intrekken	- DB: Besluit over wijzigings- of intrekkings-beschikking	- Indien aan de orde: voorstel voor wijzi-gings- of intrekkingsbeschikking
Afronding / vaststelling		
	Bevoegd- en verantwoordelijkheid (DB / AB)	**Taken (WF)**
Vaststelling	- DB: Besluit over vaststelling	- Ontvangst en registratie vaststellingsver-zoek - Beoordeling vaststellingsverzoek - Voorstel concept-beschikking subsidie-vaststelling

3.4 Randvoorwaarden

In hoofdstuk 2 zijn de hoofddoelen en uitgangspunten van het Waddenfonds beschreven die gelden voor de majeure projecten én de thematische openstellingen. Deze paragraaf beschrijft de aanvullende randvoorwaarden die specifiek van toepassing zijn op de majeure projecten.

3.4.1 Financieel

Financiële kaderstelling
In het Investeringskader is een indicatie aangegeven voor de inzet van het WF-budget voor realisering van de majeure opgaven. Deze bedragen komen, net zoals nu het geval is, via de jaarlijkse rijksdotaties beschikbaar. Naast deze jaarlijkse rijksdotaties kan worden geput uit reserves (deze reserves zijn al wel als WF-budget beschikbaar, maar hiervoor zijn begrotingswijzigingen nodig om ze inzetbaar te krijgen voor betreffende verleningen of toezeggingen).

	Waddenzee	Haven-ontwikkeling en natuur-verbetering	Versterken en vermarkten werelderfgoed	Vitale kust en Afsluitdijk	Eems-Dollardgebied in balans	Eilanden op eigen kracht
Indicatieve verdeling t.b.v. majeure opgaven	€ 15 mln 10%	€ 30 mln 20%	€ 15 mln 10%	€ 41 mln 27,5%	€ 38 mln 25%	€ 11 mln 7,5%
Belang in opgave van ecologie (%)	80	50	0	50	50	50
Belang in opgave van economie (%)	20	50	100	50	50	50

De programmasturing door de waddenprovincies richt zich op deze financiële kaderstelling, maar tegelijk wordt het resultaat bepaald door aard en aantal potentiële projectinitiatieven dat zich aandient en uiteindelijk daadwerkelijk tot majeure projecten leidt. De verantwoordings- en verslagleggingsinstrumenten van het Waddenfonds worden benut om regelmatig te rapporteren over de stand van zaken, trends te benoemen en uitschieters (onder- en overbenutting) te signaleren. Op basis hiervan kan tussentijds, of in ieder geval via de midterm review, door de waddenprovincies worden bijgestuurd.

Begroting
De subsidiëring van de majeure projecten vindt plaats via de gangbare cycli. Jaarlijks wordt de mogelijke aanwending van middelen door het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds vastgelegd in de begroting, mede op basis van zienswijzen van Provinciale Staten van de waddenprovincies. Het Algemeen Bestuur geeft jaarlijks een overzicht van de verrichtingen in de vorm van een jaarverslag en legt financiële verantwoording af in de jaarrekening. De onafhankelijke Kwaliteitscommissie Waddenfonds brengt advies uit over het ontwerp-jaarverslag.

Uit het meerjarige karakter van majeure projecten volgen de volgende aandachtspunten:
- Op basis van een regulier overzicht van kansrijke projectinitiatieven worden DB en AB geïnformeerd over de indicatie van de doorwerking in de meerjarenraming Waddenfonds (IK-budget);
- Op basis van de beoordeling van concrete aanvragen worden de benodigde reserveringen vastgelegd in de meerjarenraming Waddenfonds (IK-budget).

Focus op fysieke investeringen
Gegeven de aard van de majeure opgaven ligt het in de lijn der verwachting dat de Waddenfondsmiddelen worden besteed aan fysieke investeringen. Overige kosten om deze investeringen mogelijk te maken kunnen subsidiabel zijn, maar blijven bij voorkeur zo veel mogelijk beperkt. Hierbij kan worden gedacht aan ondersteunende werkzaamheden, zoals onderzoek, projectmanagement, procesgeld, communicatie, kennisdisseminatie e.d.

3.4.2 Kennis

'Het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied' is één van de hoofddoelen van het Waddenfonds. Dit betekent voor de majeure projecten dat (net zoals dat het geval is voor de thematische openstellingen):
- Bij de beoordeling van een aanvraag voor een majeur project de onderbouwing van het project ('evidence based') een belangrijk beoordelingscriterium is;
- De kennis die voortkomt uit het project (actief) beschikbaar wordt gesteld ten behoeve van andere opgaven en projecten in het waddengebied.

3.5 Kennisagenda

De majeure opgaven in het Investeringskader herbergen diverse leemtes in kennis. Het betreft kennisvragen die relevant zijn voor een uiteindelijke succesvolle uitvoering van majeure projecten. Daarom is in het Investeringskader een kennisagenda aangekondigd.

De waddenprovincies zijn verantwoordelijk voor het tot stand brengen van deze kennisagenda. Dit vindt plaats in de uitwerking van het Investeringsprogramma Waddengebied (IP). De Waddenacademie kan daarin een belangrijke rol vervullen, ook als schakelfunctie tussen de daarbij te betrekken kennisinstellingen. Het Waddenfonds blijft verantwoordelijk voor de subsidiering van de Waddenacademie, uiteraard vanuit de kaders van het Waddenfonds.

4 Uitvoeringskader – thematische openstellingen

De thematische openstellingen volgen op hoofdlijnen de systematiek uit de periode 2014-2017 wat betreft de programmatische aanpak. Eerst wordt de structuur verwoord, daarna worden de thema's beschreven.

4.1 Structuur

Uitvoeringskader 2017-2026
In het Uitvoeringskader zijn de hoofddoelen van het Waddenfonds gespecificeerd weergegeven, samen met de strategie hoe in deze periode aan het bereiken ervan wordt gewerkt. Voor de thematische openstellingen zijn de mogelijke thema's op hoofdlijnen geschetst. Daarbij wordt een doorkijk gegeven hoe de middelen binnen dit onderdeel uiteindelijk worden geprogrammeerd. Hierbij komen de verschillende programmadocumenten aan bod, het proces tot aan openstelling en de afwegingen die aan de daadwerkelijke openstellingen ten grondslag liggen.

Uitvoeringsprogramma's
De Uitvoeringsprogramma's hebben een looptijd van één tot twee jaar (indicatief) en richten zich enkel op de thematische openstellingen. Door deze kortere looptijd zijn de Uitvoeringsprogramma's geschikt om de thema's verder invulling te geven, afgestemd op relevante (beleids)ontwikkelingen in het waddengebied en al bereikte resultaten (adaptief programmeren). De Uitvoeringsprogramma's bevatten de accenten voor de korte en middellange termijn en zijn voor het Algemeen Bestuur het instrument om middelen aan doelen te koppelen. Voor potentiële aanvragers geeft een Uitvoeringsprogramma een beeld welke openstellingen in deze periode kunnen worden verwacht.

Subsidieverordening
In de Subsidieverordening is de regelgeving omtrent de subsidieverstrekking vanuit het Waddenfonds in juridische zin vastgelegd voor zowel de majeure projecten als de thematische openstellingen. De Subsidieverordening is van toepassing op de gehele periode van het Uitvoeringskader (2017-2026).

Regelingen
Binnen de kaders van de Uitvoeringsprogramma's en de Subsidieverordening, kan het Dagelijks Bestuur regelingen publiceren. Hiermee kunnen (delen van) een Uitvoeringsprogramma worden opengesteld. In een regeling is te lezen voor welke activiteiten subsidie kan worden aangevraagd, welke voorwaarden worden gesteld aan een aanvraag, hoe het beoordelings- en verleningsproces is ingericht en hoe de subsidie moet worden verantwoord.

4.2 Thema-indeling

De gespecificeerde doelen (zie 2.1) zijn richtinggevend voor de thematische openstellingen. De thema-indeling uit de periode 2014-2017 blijft voor het grootste deel in tact. Op advies van de Kwaliteitscommissie wordt hiermee een directe relatie gelegd tussen thema's en hoofddoelen. Ook als meerdere thema's gecombineerd in een regeling worden opengesteld kan een heldere en eenduidige monitoring en verantwoording op de realisatie van de hoofddoelen plaatsvinden. Het Algemeen Bestuur kan in de Uitvoeringsprogramma's prioriteiten stellen en doelen nader specificeren op basis van ervaringen in de voorgaande periode of nieuwe programmatische inzichten.

Als thema-indeling wordt gehanteerd:

Hoofddoel A: Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied
1, Waddenzee en Eems-Dollard estuarium
2. Randen van het wad
3. Werelderfgoed, landschap en cultuurhistorie

Hoofddoel B: Het verminderen en wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee
4. Bodem, water, licht en geluid

Hoofddoel C: Een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en de direct aangrenzende gebieden
5. Duurzame recreatie en duurzaam toerisme
6. Duurzame energiehuishouding
7. Duurzame waddenhavens
8. Duurzame visserij
9. Duurzame landbouw

Budget Lokale Innovaties
Het Budget Lokale Innovaties wordt ingezet om de vitaliteit van dorpen en de kwaliteit in de directe omgeving te verbeteren door middel van sociaaleconomische activiteiten van de dorpsgemeenschap.

4.3 Programmering

In hoeverre de thema's in de Uitvoeringsprogramma's verder worden uitgewerkt en via regelingen worden opengesteld, is van vele factoren afhankelijk. De hier weergegeven thema's dienen gezien te worden als een menukaart: uit deze thema's kan worden gekozen welke ervan, en met welke accenten, worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma. Het kan daarmee ook zo zijn dat een thema in zijn geheel niet wordt opengesteld. De programmeringsrol via de Uitvoeringsprogramma's is voorbehouden aan het Algemeen Bestuur, die daarmee het Dagelijks Bestuur een kader meegeeft voor het formuleren van regelingen.

De programmering van de thematische openstellingen is deels gebaseerd op de voortgang van de realisatie van de majeure opgaven. Indien bijvoorbeeld door de realisatie van de majeure opgaven een bepaald hoofddoel achterblijft, kan hier via de thematische openstellingen op worden bijgestuurd. Anderzijds betekent dit ook dat als een thema al geheel of grotendeels wordt ingevuld via de majeure opgaven, het niet aannemelijk is dat dit thema ook nog via de thematische openstellingen wordt opengesteld.

De thematische openstellingen zijn niet bedoeld om voorlopers of onderdelen van majeure projecten te financieren. Deze activiteiten kunnen bij voorkeur meegefinancierd worden als onderdeel van de majeure projecten. Het onderdeel of voorloper zijn van een majeur project leidt niet tot een hogere beoordeling binnen de thematische openstellingen.

Bij de openstellingen zal het tenderprincipe de leidende wijze van verdeling van de middelen zijn. Bij dit principe wordt de subsidie verdeeld op basis van de mate van bijdrage aan de toetsingscriteria. Ook andere wijzen van verdeling blijven echter mogelijk, zoals het molenaarsprincipe of het uitschrijven van prijsvragen.

Budget Lokale Innovaties
Het Budget Lokale Innovatie wordt toegepast als een laagdrempelige regeling gericht op initiatieven uit lokale gemeenschappen in aansluiting op bestaande leefbaarheids- en plattelandsontwikkelings-programma's.

5 Algemeen uitvoeringskader: verantwoording en monitoring

5.1 Verantwoording

Verantwoording op projectniveau
Het bewaken van de voortgang en de verantwoording van de Waddenfondsbijdrage is op projectniveau voor de majeure projecten en de thematische opstellingen hetzelfde. Hiertoe worden in de beschikking voorwaarden gesteld aan de inhoudelijke en financiële verantwoording van het project. De beoordeling van de voortgang kan aanleiding zijn te komen tot een wijziging of intrekking van de beschikking (bevoegdheid Dagelijks Bestuur Waddenfonds). Afronding van het project vindt plaats op basis van een vaststellingsbeschikking (bevoegdheid Dagelijks Bestuur Waddenfonds).

Verantwoording op programmaniveau
De verantwoording van de besteding van Waddenfondsmiddelen vindt, zowel voor de majeure projecten als voor de thematische openstellingen, plaats via het jaarverslag Waddenfonds (gehoord de Kwaliteitscommissie Waddenfonds) en de jaarrekening Waddenfonds, beide vast te stellen door het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds. De jaarrekening en het jaarverslag worden ter kennisname aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gezonden.

Deze verantwoording betreft de verantwoording van – alleen – de Waddenfondsmiddelen. De verantwoording van (de voortgang van) de uitvoering van majeure projecten, als invulling van de majeure opgaven uit het Investeringskader Waddengebied is de verantwoordelijkheid van de waddenprovincies.

5.2 Monitoring

Voor het kunnen monitoren van (de ontwikkeling van) de kwaliteit van de Waddenzee en het waddengebied, en de bijdrage hieraan van projecten die met de inzet van het Waddenfonds worden gerealiseerd, is een helder monitoring- en evaluatiesysteem noodzakelijk. Ook in het Investeringskader wordt het belang van een (uitvoerings-)monitor benadrukt.

Uit de midterm-review 10 jaar Waddenfonds (Royal HaskoningDHV, 2016), komt naar voren ‘dat de bijdrage van Waddenfondsprojecten aan de hoofddoelen van het Waddenfonds lastig aantoonbaar is. Dat komt omdat de hoofddoelen van het Waddenfonds niet vertaald zijn naar een set meetbare en verifieerbare indicatoren, én omdat in het proces van aanvraag – beoordeling – beschikking - verantwoording niet heel expliciet gestuurd wordt op de gerealiseerde output en outcomes, gerelateerd aan de hoofddoelen.’

Als uitwerking van dit Uitvoeringskader wordt invulling gegeven aan een monitoringssysteem Waddenfonds. De ingrediënten van dit systeem zijn:
- Een set indicatoren, gekoppeld aan de hoofddoelen van het Waddenfonds en de ‘doelenspecificatie Waddenfonds 2017-2016’ (zie paragraaf 2.1), meetbaar en verifieerbaar. De indicatorenset wordt afgestemd met de indicatorenset die ontwikkeld wordt voor het Investeringskader;
- De expliciete verplichting voor aanvragers om:
    - In de aanvraag aan te geven, met gebruikmaking van de indicatorenset, op welke onderdelen en in welke mate het project gaat bijdragen aan de hoofddoelen van het Waddenfonds;
    - Daarover te rapporteren in de voortgangsrapportages en eindverantwoording;
- Een monitoringsverslag in het jaarverslag Waddenfonds, alsmede een evaluatie daarvan op basis van expert-judgement.

6 Verantwoording proces

De aanleiding voor het Uitvoeringskader Waddenfonds 2017-2026 is primair ingegeven door het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 (IK). Door het IK was het noodzakelijk om een onderscheid te maken in uitwerkingssporen tussen majeure projecten en thematische openstellingen.

In dit Uitvoeringskader zijn ook leerervaringen verwerkt ten opzichte van het Uitvoeringsplan Waddenfonds 2014-2017, onder meer naar aanleiding van de 'midterm review 10 jaar Waddenfondsprojecten'.

De totstandkoming van het Uitvoeringskader vond plaats in de periode december 2016 - maart 2017. Bij het ontwikkelen en opstellen van het Uitvoeringskader is het Waddenfonds ondersteund door Royal HaskoningDHV (Bert Groffen) en ERAC (Martijn Panjer).
In die periode zijn drie werkbijeenkomsten georganiseerd met medewerkers van het Waddenfonds en de waddenprovincies, waarin steeds de verschillende bouwstenen van het Uitvoeringskader met elkaar zijn bediscussieerd en uitgewerkt. Ook het 'Werkatelier uitvoering Investeringskader Waddengebied' (18 januari 2017) heeft waardevolle input opgeleverd voor het Uitvoeringskader.

Het Uitvoeringskader is vervolgens besproken in:
- de Regiegroep Investeringsprogramma (waddenprovincies); en
- het Regiecollege Waddengebied.

en voorgelegd ter advisering aan:
- Commissie Kwaliteitstoetsing Waddenfonds (Kwaliteitscommissie).

Het concept-Uitvoeringskader is door het dagelijks bestuur van het Waddenfonds op 31 maart 2017 voorgelegd aan het algemeen bestuur van het Waddenfonds. Het algemeen bestuur Waddenfonds draagt het ontwerp-Uitvoeringskader ter vaststelling voor aan Provinciale Staten van de provincies Groningen, Fryslân en Noord-Holland.

Op …, … en … is het Uitvoeringskader vastgesteld door Provinciale Staten van de provincies Groningen, Fryslân en Noord-Holland.